

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ
PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	14
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	18
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	27
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	30

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Genel olarak açık bir dış ticaret rejimi bulunan, bankacılık, iletişim ve ulaştırma altyapısının güçlü olduğu Güney Afrika Cumhuriyeti, doğal kaynakların ülke ekonomisindeki öneminin yanında, sanayi altyapısının, sektörel çeŐitliliĐin ve araştırma-geliştirme kapasitesinin geliŐmiŐliĐi ile Afrika kıtası içinde ayrıŐan bir ekonomidir. Bununla birlikte, ülkenin, geçmiŐte ırkçı rejim döneminde dezavantajlı konumda bırakılan kesimin ekonomiden dıŐlanmıŐlıĐına bağlı olarak halen devam etmekte olan yüksek işsizlik rakamları, gelir ve mal varlığı dağılımındaki ciddi eŐitsizlik, siyahların ekonomiye katılımında yaşanan güçlükler gibi ciddi yapısal sorunları bulunmaktadır. Bu itibarla, ülkenin dış ticaret, sanayi, yatırım ve ekonomik kalkınma politikaları, geçmiŐte yaŐanmıŐ ayrımcılığın etkilerinin giderilmesine dönük ekonomik dönüşüm hedefleri gözetilerek geliŐtirilmektedir. lke, söz konusu yapısal sorunların aŐılması ve istihdam yaratacak büyümenin sağlanmasını teminen, yerelleşme/yerli girdi kullanımını hedeflerine giderek daha fazla yönelmekte, yurtiçinde üretimi teşvik edecek ticaret ve sanayi politikalarını devreye sokmaktadır.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde dış ticaret, yatırım, sınaı kalkınma ve rekabet politikaları ülkenin Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı (Department of Trade, Industry and Competition -the DTIC) tarafından, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile koordinasyon halinde geliŐtirilmektedir. Ticaret politikalarının geliŐtirilmesinde özel sektör görüŐlerine de kamuoyu danışma süreçleri çerçevesinde başvurulmaktadır. (www.thedtic.gov.za)

Ülkede, özellikle ithalatta uygulanacak gümrük vergisi oranlarının tespiti, ithalatı ve ihracatı kontrole tabi ürünlerin belirlenmesi ve gerekli izin süreçlerinin yürütülmesi ile anti-damping, telafi edici vergiler ve korunma önlemleri gibi ticaret politikası önlemlerinin tespitine yönelik dış ticaret politikalarının belirlenmesi konusunda yetkili kuruluş Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren Uluslararası Ticaretin İdaresi Komisyonu'dur (International Trade Administration Commission/ITAC). (<http://www.itac.org.za/home>)

Özel sektör, ITAC tarafından belirlenen gümrük tarifelerinin gözden geçirilerek artırılması veya azaltılması talebinde bulunabilmektedir. Halihazırda GAC'a ithalatı izne tabi olan ürünler ana hatlarıyla et, süt, balık ve balıkçılık ürünleri ve taze sebze, meyve ve bitkisel ürünler gibi tarım ürünleri; ilaç, eczacılık ürünleri, medikal ürün ve cihazlar; hidrokarbonlar, radyoaktif kimyasal elementler, petrol ürünleri, lastikler, adi metaller, ateŐli silahlar ve mühimmatlar, kumar makineleri, çeşitli kimyasal maddeler ve karboksilik asittir. Ayrıca, tüm kullanılmış ve ikinci el ürünlerle birlikte, hurda ve döküntülerin Güney Afrika'ya ithalat kontrol önlemlerine tabi bulunmaktadır. <http://www.itac.org.za/pages/services/import--export-control/import-control/regulations>

Öte yandan, Güney Afrika'dan ihracatı kontrole tabi ürünler ise ana hatlarıyla ormancılık, madencilik, sınaı ürünler, motorlu araçlar, sağlık ve mineral yakıtlar sektörlerinde yer almaktadır. Özellikle demir ve demir dışı hurda atıkları, hurda pil ve bataryalar ve bazı kıymetli taŐların ihracatında kontrol ve izin prosedürleri bulunmaktadır. <http://www.itac.org.za/pages/services/import--export-control/export-control/regulations>

İhracatı kontrole tabi ürünler için doldurulması gereken İhracat İzin Formlarına aşağıdaki linkten ulaşılabilir. <http://www.itac.org.za/pages/services/import--export-control/export-control/application-forms>

Sağlık, çevre, güvenlik ve emniyet önlemleri ile teknik düzenleme ve standartlar ve Ozon Tabakasını İncelten Maddelere ilişkin Montreal Protokolü ithalat ve ihracat kontrollerinin ana gerekçeleri olarak gösterilmektedir.

Tehlikeli Maddelerin İthalatı ve ihracatı yasak veya izne tabi olan ürünlerin birleştirilmiş listesine ise sınır kontrollerinden sorumlu Gelir İdaresi Başkanlığının (SARS) internet sitesinden de erişilebilmektedir. Söz konusu listede GTİP kodu bazında belgelendirme şartları, ilgili kurum ve mevzuat bilgilerine yer verilmektedir: <https://www.sars.gov.za/customs-and-excise/prohibited-restricted-and-counterfeit-goods/>

Özel sektör temsilcilerinin, gümrük işlemlerinin ağırlığı ve liman ücretlerinin nispeten pahalılığı, standardizasyon ve teknik düzenlemelere yönelik belgelendirme işlemlerinde süreçlerin uzunluğu, ihracatta risk finansmanı konusunda ülkede Eximbank benzeri bir yapının bulunmayışı gibi alanlarda da zaman zaman sorunlar yaşadığı gözlenmektedir.

Döviz kontrol rejimi: GAC'de döviz kontrol sistemi (exchange control system) devam etmekte ve ülke içi/dışı döviz transferlerini düzenleyen 1961 tarihli Hükümet Kararı ve bu Kararda Değişiklik Yapan 2011 tarihli Karar uygulamadır. Döviz transferinde uygulanacak prosedür döviz miktarına, dövizin özel/tüzel kişiye ve yerleşik veya yerleşik olmayan kişi olmasına bağlı olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca, bu işlemler onaylanmış yetkili temsilci kuruluşlar (authorized dealers) aracılığı ile yapılmaktadır.

Döviz transferi için yetkili kılınan kuruluşlar 27 yerel/yabancı bankadan oluşmaktadır.

<https://www.resbank.co.za/en/home/what-we-do/financial-surveillance>

<https://www.resbank.co.za/en/home/what-we-do/financial-surveillance/financial-surveillance-documents>

Döviz kontrolleri kapsamında, GAC Merkez Bankasına bildirimde bulunulmak kaydıyla dış ticaret işlemleri, kar transferleri ve sermaye aktarımları gibi amaçlarla döviz transferi yapmanın önünde bir engel bulunmamaktadır. Döviz kontrol mevzuatı ve rehber belgeler:

<https://www.resbank.co.za/en/home/what-we-do/financial-surveillance/authorised-dealers>

<https://www.resbank.co.za/content/dam/sarb/what-we-do/financial-surveillance/financial-surveillance-documents/2020/Currency%20and%20Exchanges%20Manual%20for%20Authorised%20Dealers.pdf>

Taraf Olduğu Anlaşmalar/Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar: GAC, 13 Haziran 1948 tarihinde Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'na (GATT) taraf olarak çok taraflı ticaret sistemindeki yerini almıştır. 1 Ocak 1995 tarihinden bu yana Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) kurucu üyesidir. (https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/south_africa_e.htm)

SACU: Bölgesel düzeyde, hâlihazırda Botswana, Lesotho, Namibia ve Eswatini ile birlikte dünyanın en eski gümrük birliği olan Güney Afrika Gümrük Birliği'nin (Southern African Customs Union-SACU) üyesidir. 1969 yılı Aralık ayında imzalanan anlaşma 1 Mart 1970'den beri yürürlüktedir. Halihazırda SACU Gümrük Birliği uygulaması, 2002 yılında imzalanan SACU Anlaşma metni esas alınarak yürütülmektedir. Sekreteryası Namibia'dadır (SACU: <http://www.sacu.int>).

Gümrük birliği üyeleri arasındaki ticaret gümrük vergisinden muafken, birlik dışındaki ülkelere ortak gümrük tarifesi uygulanmaktadır. GAC, SACU gümrük birliği içinde gerek ihracat gerekse ithalat açısından merkezi konumda olup, diğer SACU üyelerinin ticaret ve ekonomileri GAC ile ticari ilişkilerine bağımlılık arz etmektedir. SACU ülkeleri halihazırda ABD pazarına “African Growth and Opportunity Act” ile gümrük vergisi olmaksızın erişebilmektedir.

SADC: SACU üyelerinin tümü aynı zamanda Güney Afrika Kalkınma Topluluğu’nun (Southern African Development Community-SADC) üyesidir. Birliğin merkez ofisi Botswana’dadır. (SADC: <http://www.sadc.int>)

Üyeler arasında 1996 yılında imzalanan Ticaret Protokolünü, 2008 yılında yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması takip etmiştir. STA uyarınca birlik üyelerinden Angola, Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Komor Adaları dışındaki 13 üye arasında gümrük vergilerinin ve tarife dışı engellerin kaldırılması kabul edilmiştir. Hedef, Gümrük Birliği ve Ortak Pazarın tesisidir.

GAC ve AB arasında 1999 yılında imzalanan Ticaret, Kalkınma ve İşbirliği Anlaşması (TDCA) 1 Mayıs 2004 tarihinde bütünüyle yürürlüğe girmiştir. https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/south-africa_en Bu anlaşmanın yerini daha sonra SADC ve AB arasında imzalanan EPA anlaşması almıştır. Birleşik Krallık’ın AB’den ayrılması (Brexit) sonrasında SADC-AB arasındaki Ekonomik Ortaklık Anlaşması’nın (EPA) koşullarının İngiltere ile SACU üyeleri ve Mozambik arasında devamına yönelik olarak yürütülen müzakereler 2019 yılında tamamlanmıştır.

Buna ilaveten, SADC ile AB; SACU ile EFTA ve SACU ile MERCOSUR arasında STA’lar da mevcuttur.

Hindistan-GAC arasında bir Tercihli Ticaret Anlaşması ve COMESA (Common Market for Eastern and Southern Africa), EAC (East Africa Community) ve SADC Tripartite arasında bir Serbest Ticaret Anlaşması imzalanması için görüşmeler devam etmektedir. Tripartite 26 ülkeyi kapsayan ve 3 bölgesel ekonomik örgütten oluşan şemsiye bir kuruluştur.

GAC tercihli ticaret anlaşmaları kapsamında muhatap ülkelere avantajlı pazara giriş koşulları sağlamaktadır. Bu çerçevede, ortak ticaret politikasının uygulandığı SACU üyelerinin ardından ülkeye en avantajlı gümrük vergisi hadlerine tabi olarak ithal edilen ürünler AB ürünleridir.

GAC ayrıca, Afrika Birliği üyeleri arasında malların, hizmetlerin, sermayenin ve kişilerin serbest dolaşımını öngören ve Afrika Birliği’nin 21 Mart 2018’de Ruanda’da gerçekleştirilen zirvesinde imzaya açılan Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Alanının (African Continental Free Trade Area-AfCFTA) kurulmasına ilişkin Kigali Deklarasyonunu da imzalamış ve meclis onay sürecini tamamlamıştır. Anlaşma minimum yürürlüğe giriş kistası olan, imzacı ülkelerden 22’sinin meclis onay sürecini tamamlamasının ardından 30 Mayıs 2020 tarihinde yürürlük kazanmıştır. Bahse konu STA’nın, hedeflenen serbestinin gerçekleştirilebilmesi halinde Afrika-içi ticarete önemli ölçüde ivme kazandıracağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, anlaşmanın işlerliğinin sağlanması için halen gümrük tarife indirimleri ve hizmet ticareti taahhütleri gibi alanlarda müzakerelerin tamamlanması gerekmektedir. Anlaşma Ocak 2021 itibarıyla hayata geçirilmiş olup, GAC 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla anlaşma kapsamındaki gümrük vergisi indirimlerini iç mevzuatına yansıtarak anlaşmayı uygulamaya sokmuştur.

Anlaşmanın fiiliyatta uygulaması tüm taraf ülkelerin tarife indirim taahhütlerini ulusal mevzuatlarında yayımlaması ve menşe kurallarının tüm ürünler için netlik kazanmasıyla daha fazla yaygınlaşacaktır. Anlaşma kapsamında kişilerin serbest dolaşımı gibi belirli başlıklar altında taahhüt üstlenilmesi de ihtiyaridir. Anlaşmanın Sekreteryası Gana'da bulunmaktadır. Aralık 2022 itibarıyla 43 Afrika ülkesi kendi iç onay süreçlerini tamamlamıştır.

GAC'nin ÇHC ile arasında ikili ticaret ve ekonomik işbirliğinin teşvikine yönelik bir mutabakat zaptı; ABD ile arasında ise iki ülke gümrük idarelerinin karşılıklı işbirliğine yönelik bir anlaşma bulunmaktadır.

Türkiye'nin, GAC ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) henüz bulunmamaktadır. Bu itibarla, ülkemizden GAC'ne gerçekleştirilen ihracat SACU ortak gümrük vergilerine tabidir.

GAC'nin tercihli ticaret anlaşmaları hakkında güncel bilgiye Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı internet sitesi üzerinden erişilebilmektedir: <http://www.thedtic.gov.za/sectors-and-services-2/1-4-2-trade-and-export/market-access/trade-agreements/>

BRICS: Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nden müteşekkil, yükselen ekonomilerden oluşan bir politik entegrasyondur (<http://infobrics.org/>). GAC bu gruba 2010 yılında dahil olmuştur. BRICS bünyesinde, siyasi, ekonomik ve ticari alanlarda işbirliği ve ortak anlayış zemini oluşturulmakta; birlik bünyesinde tesis edilen Yeni Kalkınma Bankası (New Development Bank) tarafından üye ülkelerin kalkınma ve altyapı projelerine finansman sağlanmakta; keza BRICS İş Konseyi marifetiyle üye ülke özel sektörlerinin koordinasyonu ve işbirliği sağlanmaktadır.

G-20: Ülkemiz gibi G-20 üyesi olan GAC, oluşumda yer alan tek Afrika ülkesidir. Bu kapsamda, G-20'nin Afrika'ya yönelik politikalarının şekillendirilmesinde etkin rol almaktadır. 2025 yılındaki G-20 Toplantısı Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yapılacaktır.

Gümrük Vergileri

GAC'ne ithalatta ödenecek gümrük vergileri, ülke ile tercihli veya serbest bir ticaret anlaşmasının bulunup bulunmadığına göre değişmektedir. Türkiye ve Güney Afrika Cumhuriyeti arasında gümrük vergisi indirimi sağlayan bir ticaret anlaşması bulunmadığından, ülkemiz menşeli ürünler, Güney Afrika Cumhuriyeti'ne genel (MFN) gümrük vergisi oranlarına (general rate of duty) tabi olarak ithal edilebilmektedir.

Öte yandan, gümrük birliği çerçevesinde SACU ülkelerinden GAC'ne yapılan ithalat gümrük vergisinden muaftır. Avrupa Birliği, EFTA, SADC ve MERCOSUR üyesi ülkelerin ise tercihli ticaret düzenlemeleri çerçevesinde GAC (ve SACU) pazarına farklılaşan oranlarda avantajlı erişim imkânı bulunmaktadır. GAC'nin gümrük vergisi oranları ve diğer sınır vergileri ile vergi iadesi imkânlarını içeren gümrük tarife cetveli, GAC Gelir İdaresinin (South African Revenue Service-SARS) aşağıda yer alan internet sayfasında yayımlanmaktadır. Geçerli gümrük vergisi oranları, tarife cetvelinin 1 No'lu Listesinin "Olağan Gümrük Vergileri (Ordinary Customs Duties)" başlıklı 1. Kısmında (Schedule No.1, Part 1) listelenmektedir. <https://www.sars.gov.za/legal-counsel/primary-legislation/schedules-to-the-customs-and-excise-act-1964/>

Uygulanan en yüksek ortalama MFN gümrük vergisi %41 ile hazır giyim (clothing) sektörüne yöneliktir (sektörde azami gümrük vergisi %45'dir). Ortalama oranlar itibariyle, tekstil ürünleri %17,1; deri, ayakkabı vb. ürünler ise %13,3 MFN hadlerine tabidir.

Hazır giyimin ardından uygulanan en yüksek ortalama MFN hadleri ise %20,1 ile içecek ve tütün sektörüne yöneliktir. Şeker ve şekerleme sektörü %19,9'luk, hayvansal ürünler ise %11,2'lik ortalama uygulanan MFN hadlerine tabidir.

https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/daily_update_e/tariff_profiles/ZA_e.pdf

Bazı Gümrük Vergilerinden Muafiyet:

<https://www.sars.gov.za/legal-counsel/primary-legislation/schedules-to-the-customs-and-excise-act-1964/>

<https://www.sars.gov.za/wp-content/uploads/Legal/SCEA1964/Legal-LPrim-CE-Sch5-Schedule-No-5.pdf>

<https://www.sars.gov.za/wp-content/uploads/Legal/SCEA1964/Legal-LPrim-CE-Sch4-Schedule-No-4.pdf>

<https://www.sars.gov.za/wp-content/uploads/Legal/SCEA1964/Legal-LPrim-CE-Sch3-Schedule-No-3.pdf>

<https://www.sars.gov.za/wp-content/uploads/Docs/Budget/2022/Budget-Tax-Guide-2022.pdf>

<https://www.sars.gov.za/lapd-lprim-tariff-2012-19-schedule-no-6/>

İç Vergiler ve Oranları

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde uygulamada genel olarak kurumlar vergisi, gelir vergisi, katma değer vergisi, bazı ürünlere yönelik özel olarak uygulanan tüketim vergisi ve gümrük vergisi olmak üzere 5 çeşit vergi vardır.

Kurumlar Vergisi: Mevcut durumda %28 olan Kurumlar vergisi oranı 31 Mart 2023'ten itibaren %27 olarak belirlenmiştir. Özel Ekonomik Bölgelerde (Special Economic Zones-SEZs) %15 olarak uygulanmaktadır.

- <https://www.sars.gov.za/tax-rates/income-tax/companies-trusts-and-small-business-corporations-sbc/>
- <http://www.thedtic.gov.za/sectors-and-services-2/industrial-development/special-economic-zones/>

Gelir Vergisi: Gerçek kişi gelir vergisi uygulamasında gelir düzeyine göre kademeli vergilendirme sistemi mevcut olup şahıslar, gelir gruplarına göre %18-45 aralığında gelir vergisine tabidir.

Katma Değer Vergisi: KDV Oranı %15'tir. Yıllık 1.000.000 Rand'ın üzerinde satışı olan işletmelerin KDV mükellefi kaydı yaptırmaları gerekmekte iken yıllık satışı 50.000 Rand ile 1.000.000 Rand arasında olan işletmelerin KDV mükellefi kaydı yaptırmaları ise ihtiyaridir.

Aşağıdaki linklerden de kontrol edilebileceği üzere sınırlı sayıda ürün ve hizmetin arzı KDV'den muaftır.

• <https://www.sars.gov.za/TaxTypes/VAT/Pages/default.aspx>

• <https://www.sars.gov.za/wp-content/uploads/Ops/Guides/LAPD-VAT-G02-VAT-404-Guide-for-Vendors.pdf>

Ülkede uygulanan vergi sistemine ilişkin daha detaylı bilgiye aşağıdaki linkten ulaşılması mümkündür. <https://www.sars.gov.za/businesses-and-employers/>

Tüketim Vergileri (Excise Duties): Tüketim vergileri ve harçları çoğunlukla yüksek hacimli günlük tüketim ürünlerine (örn. petrol, alkol ve tütün ürünleri) ve ayrıca bazı lüks ürünlerde (örn. elektronik ekipman ve kozmetik ürünler) uygulanmaktadır.

Bu vergi ve harçların birincil işlevi insan sağlığına ve çevreye zararlı belirli ürünlerin tüketimini caydırmak, ikinci işlevi ise kamu idaresine ilave ve sürekli bir gelir yaratmaktır. Üreticiler tarafından her ay ya da 3 ayda bir SARS'a ödenen bu vergi ve harçlardan elde edilen gelir, SARS tarafından toplanan tüm vergi gelirinin yaklaşık %10'unu oluşturmaktadır.

Özel Tüketim Vergileri yukarıdaki özellikleri taşıyan ürünler için Güney Afrika Cumhuriyeti, Botswana Cumhuriyeti, Lesoto Krallığı, Namibya Cumhuriyeti ve Svaziland Krallığı'ndan oluşan Güney Afrika Gümrük Birliği (SACU) genelinde uygulanmaktadır.

<https://www.sars.gov.za/customs-and-excise/excise/>

Güney Afrika Cumhuriyetinde vergi yönetiminden sorumlu idari otorite, Güney Afrika Gelir İdaresi (South African Revenue Service-SARS- <https://www.sars.gov.za/>)'dir.

SARS ülkenin vergi toplama konusunda yetkili idari makamıdır. 1997 tarihli Güney Afrika Gelir Hizmeti Yasası uyarınca özerk bir kurum olarak kurulan SARS, Güney Afrika vergi sistemini ve gümrük hizmetini yönetmekten sorumludur.

Türkiye–GAC Vergi Anlaşmaları: İki ülke arasında 2005 yılında imzalanan Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması yürürlüktedir.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC), teknik düzenlemeler, uygunluk değerlendirme prosedürleri ve standartlar itibarıyla gelişmiş bir düzenleme altyapısına sahiptir. Bu alanda, kamu sağlığı, emniyeti ve çevrenin korunması gibi amaçlar çerçevesinde gerekçelendirilebilen acil bir durum olmadığı müddetçe, mevzuat tasarıları en az 60 gün süreyle ilgililerin görüşüne açılmakta; mevzuatın kabulü ve yürürlüğe girişi arasında ise en az 6 aylık bir uyum süresi tanınmaktadır. Ülkede, "teknik altyapı kuruluşları" olarak da adlandırılan, konuya ilişkin temel sorumlu kurum ve kuruluşlar aşağıda sıralanmaktadır:

Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı (Department of Trade, Industry and Competition-the DTIC): Bakanlık, ulusal mevzuatın ülkenin DTÖ TBT Anlaşmasından kaynaklanan yükümlülüklerine uyumunu ve bu kapsamda ulusal düzenleyici idarelerin koordinasyonunu sağlamaktan sorumludur. Bakanlık, bu kapsamdaki koordinasyon görevini "Bakanlıklar Arası Ticarete Teknik Engeller Koordinasyon ve Danışma Komitesi (Interdepartmental Coordination and Advisory Committee on Technical Barriers to Trade (TBT))" aracılığıyla yürütmektedir. Bakanlık ayrıca, ülkenin TBT Anlaşması kapsamındaki "bildirim temas noktasıdır (notification point)". (www.thedtic.gov.za/sectors-and-services-2/industrial-development/technical-barriers-to-trade/)

Ülkede "Teknik Altyapı Kuruluşları (Technical Infrastructure Institutions)" olarak ise Güney Afrika Standartlar Ofisi (South African Bureau of Standards (SABS)), Ulusal Teknik Düzenlemeler Kurumu (National Regulator for Compulsory Specifications (NRCS)), Güney Afrika Ulusal Akreditasyon Sistemi (South African National Accreditation System (SANAS)) ve Güney Afrika Ulusal Metroloji Enstitüsü (National Metrology Institute of South Africa (NMISA)) faaliyet göstermektedir. SABS, NRCS, SANAS ve NMISA, Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı'nın bağlı kuruluşlarıdır.

Güney Afrika Standartlar Ofisi (South African Bureau of Standards-SABS): 1945 yılında kurulmuş olan Güney Afrika Standartlar Ofisi (SABS), Güney Afrika’da standartlardan sorumlu yasal kuruluş konumunda olup, standartların geliştirilmesi ve ürünlerin standartlara uygunluğuna yönelik test ve belgelendirme işlemleri alanındaki faaliyetlerini 2008/8 sayılı Standartlar Kanunu (Standards Act) çerçevesinde sürdürmektedir. SABS ayrıca, DTÖ TBT Anlaşmasının 10.1 maddesi uyarınca “bilgi edinme temas noktasıdır (enquiry point)”.
<https://www.sabs.co.za/>

SABS’nin görevleri; ulusal standartları yayımlamak, ürün ve hizmetlerin standartlara uygunluğunu test etmek ve belgelemek, yasal mevzuatı uygulamak ve denetlemek, standartlarla ilgili eğitim vermek olarak belirlenmiştir. SABS tarafından sunulan hizmetler ve kurumun yayımladığı standartlara ilişkin bilgiye kurumun web adresinden erişilebilmektedir.
<https://www.sabs.co.za/Sectors-and-Services/index.asp>

Teknik Düzenlemeler Ulusal İdaresi (National Regulator for Compulsory Specifications-NRCS): Toplumun sağlık, emniyet, çevrenin korunması ve aldatıcı/yanıltıcı uygulamalara karşı korunma gibi haklarının gözetilmesini teminen, teknik düzenlemelerin (compulsory specifications/technical regulations) geliştirilmesi ve uygulanmasından sorumludur. Kurum, görevlerini 2008/5 sayılı Teknik Düzenlemeler Ulusal İdaresi Kanunu (National Regulator for Compulsory Specifications Act), 2014/9 sayılı Metroloji Kanunu (Legal Metrology Act), 1977/103 sayılı Ulusal Yapı Düzenlemeleri ve Yapı Standartları Kanunu (National Building Regulations and Building Standards Act) çerçevesinde ifa etmektedir. (<https://www.nrccs.org.za/>)

NRCS halen aşağıdaki bağlantıdan erişilebilen teknik düzenlemeler kapsamında, düzenlemeye tabi ürünlerin piyasaya girişine yönelik yetki belgesini (Letter of Authority-LOA) vermektedir.
<https://www.nrccs.org.za/business-units/automotive/letter-of-authority>

- Güney Afrika Ulusal Akreditasyon Sistemi (South African National Accreditation System-SANAS): 2006/19 sayılı Uygunluk Değerlendirme, Kalibrasyon ve İyi Laboratuvar Uygulamalarının Akreditasyonu Kanunu (Accreditation for Conformity Assessment, Calibration and Good Laboratory Practice Act) çerçevesinde, sertifikasyon, inceleme, test ve analiz kuruluşları ile laboratuvarlar gibi uygunluk değerlendirme kuruluşlarının teknik yetkinliklerinin resmen tanınmasından sorumludur. (<http://www.sanas.co.za>)
- Güney Afrika Ulusal Metroloji (Ölçübilim) Enstitüsü (National Metrology Institute of South Africa-NMISA): 2006/18 sayılı Ölçü Birimleri ve Ölçüm Standartları Kanunu (Measurement Units and Measurement Standards Act) çerçevesinde ulusal ölçü standartlarının geliştirilmesi, izlenmesi ve yaygınlaştırılması ile bunların uluslararası standartlarla uyumluluğunun gözetilmesinden sorumludur. (<http://www.nmisa.org/>)

Söz konusu kurumların internet sayfalarından ilgili teknik düzenlemeler ve uygulama rehberlerine erişme imkânı bulunmaktadır. Ayrıca aşağıda sıralanan bakanlık, kurum ve kuruluşların da ulusal mevzuattan kaynaklanan teknik düzenleme yapma ve uygulama yetkisi vardır:

- Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı (DTIC) – (<http://www.thedtic.gov.za>)
- Tarım, Arazi Reformu ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı (Department of Agriculture, Land Reform and Rural Development) – (<https://www.dalrrd.gov.za/>)
- Sağlık Bakanlığı (Department of Health) – <http://www.health.gov.za/>

- Güney Afrika Sağlık Ürünleri Düzenleme Kurumu (South African Health Products Regulatory Authority-SAHpra) - (<https://www.sahpra.org.za/>)
- Çalışma Bakanlığı (Department of Labor) -(<http://www.labour.gov.za>)
- Çevre, Ormancılık ve Balıkçılık Bakanlığı (Department of Environment, Forestry and Fisheries) – (<http://www.environment.gov.za>)
- Ulaştırma Bakanlığı (Department of Transport) – (<http://www.transport.gov.za>)
  - Sivil Havacılık İdaresi (Civil Aviation Authority-CAA)
  - Denizcilik Emniyeti İdaresi (South African Maritime Safety Authority-SAMSA)
  - Demiryolları Düzenleme İdaresi (The Railway Regulator-RSR)
- Maden ve Enerji Bakanlığı (Department of Mineral Resources and Energy) –(www.dmr.gov.za & www.energy.gov.za)
  - Ulusal Enerji Düzenleme Kurumu (National Energy Regulator-NERSA)- (<https://nersa.org.za/>)
- Haberleşme ve Dijital Teknolojiler Bakanlığı (Department of Communications and Digital Technologies) – (<http://www.doc.gov.za> & www.dtps.gov.za)
  - Güney Afrika Bağımsız İletişim Kurumu (Independent Communications Authority of South Africa-ICASA)
- Su İşleri ve Sanitasyon Bakanlığı (Department of Water and Sanitation)– (<http://www.dws.gov.za>)
- Council for Scientific and Industrial Research (CSIR) - (<https://www.csir.co.za/>)
- Engineering Council of South Africa (ECSA) - (www.ecsa.co.za)
- Human Science Research Council (HSRC) - (www.hsrc.ac.za)
- Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (SADC) - (<https://www.sadc.int/>)

SANAS, NRCS, NMISA ve SABC gibi teknik düzenleme kuruluşlarının Uluslararası Akreditasyon Forumu (IAF), Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon İşbirliği (ILAC), Uluslararası Metroloji Örgütü (OIML), Uluslararası Ağırlık ve Ölçü Bürosu (Bureau International des Poids et Mesures-BIPM), OECD Kimyasallar Programı, ISO Uygunluk Değerlendirme Komitesi (CASCO) gibi uluslararası akreditasyon kuruluşlarına üyelikleri de bulunmaktadır.

Uygulamada, kapasite eksikliği gibi sebeplerle test, analiz ve sertifikasyon hizmetlerinin zaman aldığı yönündeki kaygılar özel sektörümüz tarafından zaman zaman gündeme getirilmektedir. Özellikle, NRCS tarafından elektronik ev aletleri/elektrikli aletler alanında yetki belgelerinin (LOA) düzenlenmesinin 120 iş gününü bulan sürelerle yayılmasının pazara giriş önünde engel yarattığı sektör temsilcilerince ilgili otoriteler nezdinde dikkate getirilmektedir.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde uygunluk değerlendirme, test ve belgelendirme hizmetlerini veren kuruluşlar Güney Afrika Ulusal Akreditasyon Sistemi (SANAS) kurumu tarafından akredite edilmektedir.

Ülkede, gıda güvenliği, tıbbi ve kimyasal test ve analiz hizmetleri, elektro-mekanik testleri, malzeme testleri gibi alanlarda gerekli test, kalibrasyon ve belgelendirme hizmetleri gerek Güney Afrika Standartlar Ofisi (SABS) gerekse özel sektör laboratuvarları tarafından yürütülmektedir.

SANAS'a akredite olan laboratuvar ve belgelendirme kuruluşlarının bilgisine SANAS resmi internet sitesinde yer alan akredite edilmiş kuruluşlar (Accredited Organizations) sayfasından erişilebilmektedir: <https://www.sanas.co.za/Pages/index.aspx>

Ayrıca ülkedeki Ulusal Laboratuvar Birliği (National Laboratory Association South Africa-NLA) internet sitesinden de test, muayene ve belgelendirme hizmetlerini veren laboratuvarların iletişim bilgilerine erişmek mümkündür:

- <https://www.home.nla.org.za/>
- http://www.apps.nla.org.za/nla_members/nla_members_list.php

Ülkede metrik sistem kullanılmaktadır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Ülkede NRCS tarafından gözetilen uygulaması zorunlu teknik düzenlemeler kapsamında piyasaya girişi yetkilendirmeye tabi olan ürünler; Tarım, Arazi Reformu ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı'nın denetimine tabi olan çeşitli gıda ürünleri; Güney Afrika Sağlık Ürünleri Düzenleyici Kurumu (SAHPRA) denetimine tabi ilaçlar, tıbbi ve medikal cihaz ve ürünler; ICASA yetkilendirmesine tabii telekomünikasyon cihazları gibi piyasaya arzı yetkilendirmeye tabi birçok ürün için ilgili teknik düzenlemelerde ortaya konulan veya ürün bazında lisanslama sürecinde belirlenen etiketleme, ambalaj ve paketleme şartları bulunmaktadır.

Ayrıca, 2008/68 sayılı Tüketicinin Korunması Kanunu çerçevesinde de tüketicinin doğru bilgilendirilmesini ve yanıltılmamasını sağlamaya yönelik etiketleme düzenlemeleri getirilmiştir. Bu çerçevede, ürün etiketlerinin tüketiciyi yanıltıcı unsurlar içermemesi; üretici ve ithalatçıların ürün etiketinde muhakkak menşe ülke bilgisine, ayrıca ürün etiketinde yer alması gerekli diğer bilgilere yer vermesi; üründe genetiği değiştirilmiş organizma bulunması halinde bu bilginin de etikette yer alması gerekmektedir. Tüketicinin Korunması Yasası: https://www.gov.za/sites/default/files/32186_467.pdf

Ülkede, etiketler genel olarak ülkenin 11 resmi dilinden birisi olan İngilizce dilinde düzenlenmektedir.

Teknik Engeller

Güney Afrika Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı, Resmi Gazete'de yayımlamak suretiyle, bazı spesifik ürünler veya ürün gruplarının ülkeye ithalatını, ITAC tarafından düzenlenen izin belgelerinde belirtilen koşullara uygun olarak kontrol edebilmekte ve sınırlandırabilmektedir. (<http://www.sars.gov.za>)

Bu çerçevede, ithalatı izne tabi olan ana ürün kategorileri aşağıda yer almaktadır:

- Kullanılmış eşya ithalatı için ITAC tarafından düzenlenecek ithal izin belgesi gerekmemekte, özellikle yerel üreticileri korumak için bir nevi 'de facto' olarak yasaklanmaktadır.
- Her türlü hurda, döküntü, artık ve atıklar.
- Kalite standartlarına tabi ürünler: Söz konusu kısıtlama insan sağlığını korumak ve araçlardaki güvenliği artırmak amacıyla üretim kalitesinin denetlenmesini amaçlamaktadır.

Anti-Damping Uygulamaları ve Korunma Önlemleri: Güney Afrika, anti-damping soruşturması açan ve uygulayan ülkeler sıralamasında ön sıralarda yer almaktadır. Güney Afrika Hükümeti anti-damping uygulamalarına ilişkin düzenlemeyi 2003 yılında, telafi edici vergilere ilişkin düzenlemeyi ise 2004 yılında yürürlüğe koymuştur.

GAC tarafından ülkemiz ihraç ürünlerine yönelik olarak yürürlükte olan tek anti-damping vergi uygulaması bulunmaktadır. Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC) Uluslararası Ticaret İdaresi Komisyonu (International Trade Administration Commission-ITAC) tarafından Türkiye, Mısır, Litvanya ve Letonya'dan yapılan makarna ithalatına yönelik anti-damping soruşturması kapsamında 6 Nisan 2021 tarihinde bir ön karar verilmişti. Ön kararda, ilgili ürün grubunda damping tespiti sonrası, 1 Nisan 2021 tarihinden başlamak üzere ve 16 Eylül 2021 tarihine kadar uygulanabilecek şekilde, ülkemiz menşeli GTİP 1902.11 ve 1902.19 başlıkları altındaki makarnaların GAC'a ithalatında %367.25, Mısır'dan ithalatında %43,7, Litvanya'dan ithalatında %12, Letonya'dan ithalatında ise %4 geçici anti-damping ödeme yükümlülüğü getirilmişti. 17 Mart 2022 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan nihai Karar ile ülkemiz menşeli GTİP 1902.11 ve 1902.19 başlıkları altındaki makarnaların GAC'ne ithalatında %367.25 geçici anti-damping ödemesi uygulaması kesinleşmiştir.

Geçici AD Ödemesi Duyurusu: Korunma önlemleri soruşturmaları çerçevesinde, yerli endüstrinin ithalat baskısına karşı korunmasını teminen tüm ülkelere yönelik olarak DTÖ bağlı gümrük vergisi oranlarının üzerine telafi edici vergi getirilebilmektedir. Bu konuda dikkat edilmesi gereken bir husus, DTÖ bünyesinde gelişme yolundaki ülkeler arasında yer alan ülkemizin, DTÖ Korunma Önlemleri Anlaşması kapsamında gerekli şartlar oluştuğunda getirilen önlemden muaf tutuluyor olduğudur. Bu tür durumlarda, korunma önleminde (telafi edici vergiden) muaf olan ülkemiz ihracatçıları, önleme tabi rakip ülke ihracatçıları karşısında vergi avantajı yakalamaktadır. <https://www.sars.gov.za/wp-content/uploads/Embargo/Tariffs/2021/LSec-CE-TA-2021-18-Notice-R304-GG44384-6-5-2021-10-Pasta-PP-1-April-2021.pdf>

ITAC tarafından yürütülmekte olan soruşturma süreçleri hakkındaki duyurulara adresinden ulaşılabilir. <http://www.itac.org.za/pages/services/trade-remedies/government-gazette-notices>

Mevcut anti-damping vergileri ve telafi edici vergilerin listesi ise SARS tarafından yayımlanan gümrük tarife cetvelinden incelenebilmektedir. <https://www.sars.gov.za/legal-counsel/primary-legislation/schedules-to-the-customs-and-excise-act-1964/> (Schedule No.2)

T.C. Ticaret Bakanlığı'nın Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi: Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır.

Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sanayi, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur: (<https://teknikengel.gov.tr/>).

Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir.

Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde fikri mülkiyet hakları koruması, Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı uhdesinde faaliyet gösteren Şirketler ve Fikri Mülkiyet Hakları Komisyonu (Companies and Intellectual Property Commission-CIPC) eliyle yürütülmektedir. (<http://www.cipc.co.za/>)

Ülkede korumaya tabi olan fikri mülkiyet hakları ve konuya ilişkin temel mevzuat aşağıdadır:

- Patentler (1978/57 sayılı Patent Kanunu (Patents Act))
- Tescilli Tasarımlar (1993/195 sayılı Tasarımlar Kanunu (Designs Act))
- Ticari markalar, ticaret unvanları, alan adları (1993/194 sayılı Ticari Markalar Kanunu (Trademarks Act))
- Telif hakları (1978/98 sayılı Telif Hakları Kanunu (Copyrights Act))
- Bitki ıslahçı hakları (1976/5 sayılı Bitki Islahçı Hakları Kanunu (Plant Breeders' Rights Act))

Sahte/taklit mallarla mücadele ise 1997/37 sayılı Sahte Mallar Kanunu (Counterfeit Goods Act) çerçevesinde yapılmaktadır.

GAC aynı zamanda aşağıdaki uluslararası anlaşmalara da taraftır:

- DTÖ Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS)
- Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) Anlaşma ve Konvansiyonları
- Paris Konvansiyonu
- Bern Konvansiyonu
- Patent İşbirliği Anlaşması (Patent Cooperation Treaty)
- Budapeşte Anlaşması

Ülkenin Lahey Anlaşması ve Madrid Protokolüne üyelik süreci ise halen sonuçlanmamıştır.

Dağıtım Kanalları

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde özellikle Johannesburg ve Pretoria'yı kapsayan Gauteng eyaleti, Kwa-Zulu Natal eyaletinin başkenti Durban, Western Cape Eyaletinin başkenti Cape Town ve Eastern Cape Eyaletinin başkenti Port Elizabeth ticaretin canlı ve tüketicilerin satın alma gücünün nispeten yüksek olduğu belli başlı ekonomik merkezlerdir.

GAC İstatistik Ofisi (STATS-SA) tarafından yapılmış olan bir çalışma, 2016 yılındaki GSYİH verileri itibarıyla, GAC eyaletleri ayrı ülkeler olsa, GSYİH büyüklüğü itibarıyla Afrika kıtası içinde Gauteng eyaletinin 7. büyük ekonomi olarak konumlanacağına işaret etmektedir. İlave olarak 9 Güney Afrika eyaletinin ayrı ekonomiler olması halinde ise, kişi başı düşen milli gelir rakamları baz alındığında 9 Eyaletin de Afrika Kıtası içerisinde ilk 20'de olacağı ifade edilmektedir (<http://www.statssa.gov.za/?p=11092>).

Ülkede modern bir arz zincirinin ve lojistik altyapısının olduğu söylenebilir. GAC, Dünya Bankası Küresel Lojistik Performans Endeksi (Logistics Performance Index-LPI) 2018 yılı sıralamalarına göre, 3.38 olan LPI puanı ile dünya genelinde 33. sırada yer almaktadır. Endekste 1. sırada yer alan Almanya'nın LPI puanı 4.20 iken, 47. sırada yer alan ülkemizin LPI puanı 3.15'dir.

Pazarda tüketici ürünlerinin satışında büyük alışveriş merkezleri, zincir mağazalar ve market zincirlerinin payı önemlidir. Ülkede, arz zinciri içinde rekabetin yetersiz olduğu, dağıtım kanallarında geçmiş dönemde avantajlı konumdaki beyazların halen hakim olduğu ve siyah nüfusun dağıtım kanallarına erişmekte güçlük çektiği gibi hususlar zaman zaman gündeme gelmektedir. Ayrıca, ticari ilişkilerin oturmuş olduğu pazarda, mevcut tedarikçilerinden memnun olan işletmelerin tedarikçi değiştirme ve piyasadaki alternatifleri inceleme anlamında aktif araştırma içerisinde olmadığı da genel olarak gözlemlenmektedir.

Pazara girişte ihracatçılarımızın, pazarın büyük ölçüde oturmuş olduğunu, başta Avrupa Birliği ülkelerinin piyasada hem mevcut yatırımları hem de tercihli ticaret düzenlemeleri itibariyle avantajlı konumda bulunduğunu ve İngiltere, AB, ABD ve ÇHC ürünlerinin piyasada rekabetçi olduğunu bilmelerinde fayda vardır.

Yeni ürünlerin piyasaya arzında pazarlama ve marka/ürün tutundurma çalışmaları önem arz etmektedir. Fiyat bazında rekabetçilik de piyasada yer bulabilmek açısından önemli bir etmendir. Piyasaya ilk girişte distribütörlük ve acentelik gibi kanallar üzerinden yerel işletmelerle işbirliği geliştirilmesi faydalı olacaktır. Distribütör ve acente seçiminde, yerel ortakların sadece GAC piyasasına değil Sahra-altı Afrika piyasasına hakimiyeti ve çevre ülkelere satış kapasitesi de dikkate alınmalıdır.

Tüketici Tercihleri

60,6 milyon nüfusa sahip bulunan ülkede yaklaşık %10'luk kısmı oluşturan bir kitle yüksek gelir düzeyi ile refah içerisinde yaşamaktadır. Öte yandan, dünyada gelir dağılımı eşitsizliğinin en yüksek olduğu ülke olan GAC'ta nüfusun en az yarısının ise fakirlik sınırının altında yaşadığı tahmin edilmektedir.

Tüketim mallarının ve özellikle lüks tüketim mallarının büyük kısmı yüksek gelir grubuna dahil tüketiciler tarafından satın alınmaktadır. Ülkenin toplam ithalat hacmi 2022 yılı Kasım itibariyle 93,5 milyar dolar olup, orta sınıfı geliştirecek ve siyahların ekonomiye katılımını güçlendirecek dönüşüm politikalarının başarıya ulaşması halinde piyasa hacminin artması mümkün olabilecektir.

Piyasaya giriş çalışmalarında, gelir dağılımı eşitsizliği ve alım gücü yüksek olan kesimin nüfus içinde oransal olarak düşüklüğü dikkate alınmalı; fiyatlandırma ve ürün tutundurma çalışmaları hedef kitle göz önünde bulundurularak yapılmalıdır.

Covid-19 salgını öncesine kadar tüketicilerin ağırlıklı olarak geleneksel pazarlama kanalları üzerinden, fiziki olarak ürünü görüp test ederek satın alma tercihi bulunduğu gözlenmekle birlikte, salgın döneminde elektronik-ticaret ve hızlı teslimat hizmetlerinin payının arttığı görülmüştür.

E-ticaret işlemlerindeki artışın belirli ölçüde kalıcılık arz etmesi beklenmekle beraber, ülkede kullanımı yaygın olan e-ticaret dağıtım kanallarına katılımın yerleşik firmalarca yapıldığı; sınır-ötesi e-ticaret olanaklarının sınırlı olduğu; gümrükleme ve lojistik altyapısının yönetilebilmesi için ya yerleşik bir yapının kurulmasının ya da yerel şirketlerle distribütörlük gibi somut işbirliği altyapısının kurulmuş olmasının gerektiği anlaşılmaktadır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Satış teknikleri ürün bazında değişiklik arz edebilmekte olup, ürüne göre, fiyatlandırma, teknik servis ve satış sonrası bakım-onarım, marka ve ürün bilinirliğini artırmaya yönelik reklam ve pazarlama faaliyetleri, ürün kalitesi, zincir mağazalar ve büyük alışveriş merkezlerinde konumlanma, dağıtım kanalı geniş distribütör ve acentelerle çalışma gibi birçok unsur satış oranını etkileyebilecek geleneksel etmenlerdir.

Ülke, Sahra-altı Afrika'nın, bazı sektör gruplarında ise Afrika Kıtası'nın en önde gelen fuar merkezleri arasında olup, Covid-19 döneminde ertelenen birçok fuar ve konferans etkinliği 2022 yılı başı itibarıyla tekrardan fuar takvimlerinde yerlerini almaya başlamıştır. Alıcıların fuarlarda birebir ürünü görerek karar alma tercihinde buldukları ve ülke ticaret erbabının önde gelen uluslararası fuarları yakından takip ettiği görülmektedir.

Firmalarla temasta, masa başı pazar araştırması yapıp hedef firmalar tespit edildikten sonra salt e-posta ile temas kurma çabasından ziyade telefonla da ulaşılarak satın alma yetkililerine erişilmesi; İngilizce'ye hakimiyet ve ürün hakkında kısa sürede yeterli teknik bilgilendirmenin yapılabilmesi; ülkedeki ziyaretlerde yerinde firma ziyaretlerinin yanı sıra öğle ve akşam yemeği toplantıları gibi sosyal etkileşimi artıracak yöntemlerin tercih edilmesi de faydalı olabilecektir.

Kamu İhaleleri

GAC'ta kamu ihalelerinde dikkate alınması gereken en önemli unsur, siyahların ekonomiye katılımını güçlendirmeye yönelik B-BBEE (Broad-Based Black Economic Empowerment) politikası ile ilgilidir.

2003/53 sayılı Siyahların Ekonomiye Geniş Çaplı Katılımının Sağlanması ve Ekonomik Açından Güçlendirilmesi Yasası (Broad-Based Black Economic Empowerment Act (B-BBEE)), ülkede ırkçı rejim döneminde dezavantajlı konumda bırakılmış kesimin ekonomiden daha fazla pay alabilmesi, servet dağılımındaki adaletsizliğin giderilmesi, işsizliğin azaltılması gibi gayeler doğrultusunda yürütülen "ekonomik dönüşüm" programının temel politika araçlarından birisidir.

Yasa çerçevesinde, ırkçı rejim döneminde ayrımcılığa maruz kalmış siyahi nüfus, özellikle Asya'dan köle olarak getirilenler ve melezleri de kapsayan "renkli (coloured)" kategorisindeki kişiler ile 1994 öncesinde ülkede doğmuş veya sonrasında vatandaşlık hakkını kazanmış Hintli nüfus "siyah" kategorisinde değerlendirilmektedir.

Bu çerçevede, kamu ihalelerinde fiyat büyük ölçüde belirleyici olmakla birlikte, B-BBEE kriterleri de ihaleye katılım ve ihalenin kazanılabilmesi açısından önemlidir. Genel olarak yabancı bir şirketin ihaleye girebilmesi için GAC'da bir ortağının bulunması yanı sıra BEE mevzuatı gereğince ihaleye giren işletmelerde belirli oranda siyahi ortaklık, sermaye, ve istihdam oranlarının sağlanması da gerekmektedir. Ayrıca, ihalenin kazanılması durumunda ilave olarak yetkinlik ve teknoloji transferi, siyahların istihdamının ve şirketteki ortaklık oranının artırılması, malzeme ve hizmet alımlarında siyah tedarikçilerin tercih edilmesi, sosyal hizmetler yoluyla çevredeki toplumun yararına projeler üstlenilmesi gibi ilave B-BBEE taahhütlerinin üstlenilmesi de beklenmektedir.

Ülkede ihale duyuruları, sonuçlanmış ihaleler de dahil olmak üzere, aşağıdaki linkten takip edilebilir.

- <https://www.treasury.gov.za/tenderinfo/>
- <https://www.etenders.gov.za/>
- <https://www.sa-tenders.co.za/>

2020 Haziran sonu itibariyle toplam yatırım değeri 2,3 trilyon Rand civarında 276 adet proje tespit edilmiş; Temmuz ayında ise 50 stratejik entegre proje ve 12 özel proje resmi gazetede yayımlanarak duyurulmuştur.

https://www.gov.za/sites/default/files/gcis_document/202007/43547gon812.pdf

Bağımsız Enerji Tedarik Programı kapsamında, özel sektör enerji üreticilerinden, 2.000 MW'lık ek kapasite teminine yönelik bir ihale süreci Ağustos 2020'de açılmış; ihale sonuçları GAC Doğal Kaynaklar ve Enerji Bakanı Gwede Mantashe tarafından 18 Mart 2021 tarihinde duyurulmuştur. Bu çerçevede, ihaleyi kazanan toplamda 1,85 GB enerji sağlayacak 8 ayrı proje arasında Karadeniz Holding'in %51 hissesine sahip olduğu konsorsiyum, yüzer enerji santrallerine ilişkin 3 projesi ile ihalenin %66'lık kısmını kazanmıştır. (<https://www.ipp-rm.co.za/>)

Enerji sektöründe bağımsız enerji üreticilerine yönelik açılan ihaleler hakkındaki duyurular (<https://www.ipp-projects.co.za/>) adresinde yayımlanmaktadır.

Son yıllarda Enerji alanında önemli sorunlar yaşayan Güney Afrika Cumhuriyeti güneş ve rüzgardan sonra yeşil hidrojen alanında da ciddi projeler açıklamaya devam etmektedir. Aralık 2022'de ise GAC Kamu İşleri ve Altyapı Bakanlığı 9 adet yeşil hidrojen projesi açıklamıştır.

Söz konusu projeler:

- The Prieska Power Reserve in the Northern Cape
- The Ubuntu Green Energy Hydrogen Project in Northern Cape
- Boegoebaai Green Hydrogen Development Programme in the Northern Cape
- Atlantia Green Hydrogen in the Western Cape
- Upilanga Solar and Green Hydrogen Park in the Northern Cape
- Sasolburg Green Hydrogen Programme in the Free State
- SASOL HySHiFT (Secunda) in Mpumalanga
- HIVE Ammonia in the Eastern Cape
- Hydrogen Valley Programme of Anglo-American and their JV Partners

<https://gazettes.africa/archive/za/2022/za-government-gazette-dated-2022-12-06-no-47658.pdf>

<https://businesstech.co.za/news/energy/649351/9-new-mega-projects-coming-to-south-africa/>

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

GAC ekonomisinde başta madencilik olmak üzere, sanayi (imalat), tarım, ulaştırma, enerji, inşaat ve turizm temel sektörlerdir.

Tarım ve Hayvancılık

Ülkede üretimi yapılan başlıca tarım ürünleri; mısır, şeker kamışı, patates ve buğdaydır. Soya fasulyesi, ayçiçek tohumu ve sorghum ise üretimi yapılan diğer önemli tarımsal ürünlerdir. Meyve üretiminde ise narenciye ve üzüm başı çekmektedir. Ülkede elma, muz, greylift, armut ve şeftali üretim miktarı da kayda değer seviyelerdedir.

Tarımsal ürünlerde GAC ithalatının önemli bir kısmını oluşturan tahıl ürünlerinde, kuraklık ve sezonluk hasat rekolteleri ticarete yıllık bazda dalgalı bir seyre yol açmaktadır. Özellikle 2020 yılında Covid-19'a bağlı olarak neredeyse tüm sektörlerde daralma gözlenirken, 2020 yılı tarım sektörünün büyüme kaydettiği, ürün rekoltesinin arttığı bir yıl olarak öne çıkmıştır. Sektör 2021 ve 2022 yıllarında da büyümeye devam etmiştir.

Benzer şekilde büyük ve küçükbaş hayvancılık (koyun, büyükbaş, keçi, domuz), tavukçuluk ve balıkçılık sektörde önde gelen faaliyetlerdendir (www.dalrrd.gov.za).

Gıda ürünlerinin ithalinde, etiketleme standartlarına uyum aranmakta, ithalatına izin verilmeyen gıda ürünleri ile katkı maddelerini içeren gıdaların ülkeye girişine izin verilmemektedir. Bu çerçevede, etiketlenmemiş/işaretlenmemiş konteynerlerdeki gıdaların ithaline izin verilmemekte ve gıda ürünlerinin ithalatında gümrükte sağlık kontrolleri yapılmaktadır.

Güney Afrika Cumhuriyeti, tarım sektöründe rekabetçi, büyük ölçüde kendine yeterli ve ihracatı güçlü bir ülke olmasına rağmen Tarım Bakanlığı tarafından belirli ürünlerin ithalatına hasat dönemi göz önünde bulundurularak izin verildiği gözlenmektedir. Ülkede, kuru meyve (üzüm, incir, kayısı, vb.) ile kuruyemiş ihracatında ülkemiz şirketleri açısından potansiyel olduğu düşünülmektedir.

Yaş meyve alanında ise, ülkenin bitki sağlığı sertifikasyon uygulamaları ile ilişkili olarak halihazırda ülkemizden sadece incir ve narenciye ithalatına izin verilmektedir. Ülkemizden kiraz ihracatı ise 2020 yılı Eylül ayı itibarıyla Türkiye'de belirli bir bakterinin görüldüğüne ilişkin makalelere istinaden yasaklanmış olup, kiraz ticaretinin tekrar başlaması Tarım Bakanlığımızca söz konusu bakteriden arı alanların tespiti ve mücadele planının gerekli uluslararası standartlar çerçevesinde tamamlanmasını müteakip mümkün olabilecektir.

2022 yılı Mart ayı içerisinde Tarım Bakanlığımızca hazırlanan ilgili Raporlar Müşavirliğimize ulaşmıştır. Söz konusu Raporlar Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki muhatap kurumlar ile paylaşılmış olup, sürece ilişkin nihai karar verilmesini müteakip sonuçlar sektörümüz ile paylaşılacaktır.

Buna ilaveten, tarım ürünlerinin GAC'a ithalatı, GAC Tarım, Arazi Reformu ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı'ndan (Department of Agriculture, Land Reform and Rural Development) edinilecek ithalat lisansları, veteriner sağlık sertifikaları ve bitki sağlığı sertifikaları benzeri ithalat izin ve belgelendirme koşullarına tabi olup, özellikle canlı hayvan, hayvansal ürünler ve süt ürünleri sektörlerinde iki ülke Tarım Bakanlıkları arasında yürütülen inceleme süreci GAC bürokrasisinin yavaşlığı ve korumacı yaklaşımı nedeniyle hala tamamlanamamıştır. Söz konusu ürünlerin ihracatına yönelik potansiyel bulunmakla birlikte, mevcut koşullarda ülkeye ithalat imkanı yoktur.

Bununla birlikte, GAC'da yerleşik büyük ticaret firmalarının Sahra-altı Afrika bölgesine erişim imkanları düşünüldüğünde, doğrudan GAC pazarı için olmasa dahi Sahra-altı Afrika'ya ihracatta GAC şirketleri ile işbirliği imkanları değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

Benzer şekilde, ülkedeki tarım sektöründeki canlılığın ve Türkiye ve GAC'ta zıt mevsimler yaşanmasının tarım ürünlerinde karşılıklı olarak ve üçüncü ülke piyasalarına yönelik cazip pazar fırsatları yaratılabileceği öngörülmektedir.

Güney Afrika Cumhuriyeti'ne ülkemizden kanatlı eti ve süt ürünleri ithalatı ise izne tabi olan ve ithalat izni için veteriner sağlık sertifikası gereken ürünler arasındadır. Ülkemizde düzenlenen veteriner sağlık sertifikaları tek taraflı olarak GAC makamlarınca tanınmadığından, ithalatta veteriner sağlık sertifikalarımızın tanınması süreci, öncelikle GAC Tarım, Arazi Reformu ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı tarafından ülkemiz Tarım ve Orman Bakanlığına iletilen anket formları ve cevap sürecinin tamamlanmasını, ardından da üretim tesislerinde GAC makamlarınca yerinde inceleme yapılmasını gerektirmektedir. Yıllar önce başlamış bu sürece ilişkin olarak ülkemiz tarafından anket formlarına verilen cevapların GAC makamlarınca henüz incelenmesi tamamlanmamıştır. Sürece ilişkin çalışmalar devam etmektedir.

Buna ilaveten, ulusal tavukçuluk endüstrisinin güçlendirilmesi amacıyla GAC Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı tarafından Tavukçuluk Endüstrisi Ana Planı yürürlüğe konulmuştur. Bu çerçevede, hem iki ülke arasındaki veteriner sağlık sertifikalarının karşılıklı tanınması sürecinde yıllardır bir ilerleme olmaması hem de söz konusu lokalizasyon politikaları sebebiyle et ve süt ürünleri ithalatının önünün aşılmasının yakın dönemde gerçekleşmesi beklenmemektedir.

Sanayi

GAC'de geniş bir imalat sanayi (üretim) yelpazesi bulunmaktadır. Bunlar arasında otomotiv ana ve yan sanayi, gıda işleme (balık, et, süt ürünleri, içecekler), tekstil (hazır giyim, iplik, havlu, denim- <http://www.textfed.co.za/>), deri ürünleri, ayakkabı, demir-çelik, metal işleme, kimyasal, plastik, cam ve cam ürünleri ile mobilya ve ağaç ürünleri (kağıt) üretimi yer almaktadır.

Ayrıca, madencilik makineleri, motorlu kara taşıtları, elektrikli makineler ile elektrik ve elektronik (beyaz eşya) ürünler üretimi de son yıllarda önemli ölçüde büyümüştür. Otomotiv sanayinde üretim faaliyeti gösteren başlıca firmalar; Mercedes, BMW, VW, Isuzu, Ford, Toyota ve Nissan'dır. (Otomotiv OEM sanayi: <https://naamsa.net/> , Oto yan sanayi: www.naacam.co.za)

GAC çelik endüstrisi bünyesinde Arcelor Mittal SA, Columbus Stainless gibi küresel çapta yüksek rekabet gücüne sahip bir dizi üretici bulunmaktadır. (<https://saisi.co.za/>) Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı sektörel paydaşlar ile bir arada çelik endüstrinin rekabetçiliğini güçlendirmeye yönelik bir master plan hazırlamıştır.

Ülkenin sunduğu yatırım ve sanayi teşviklerinden yararlanabilmek ve kamu alımlarına katılabilmek için, siyah ortaklık oranları, yönetim kurulundaki siyah yönetici kriterleri, çalışanlara yönelik siyah işgücü kriterleri, tedariklerde siyahların yönetiminde ve kontrolünde olan şirketlerden alımın teşvik edildiği yerelleşme şartlarını da içeren Broad Based-Black Economic Empowerment (BB-BEE) kriterleri önem arz etmektedir.

Sanayi sektöründe; ülkemiz açısından ihracat potansiyeli bulunduğu düşünülen sektörler inşaat malzemeleri, beyaz eşya, elektrikli ev aletleri, makineler, otomotiv yedek parça ve lastikleri, medikal ürünler, cam ve camdan eşyalardır.

Tekstil ve hazır giyim sektöründe, yüksek gümrük vergileri ve yerli sanayiye korumaya yönelik politikalar nedeniyle ihracatçılarımızın pazara girişinin güçlük arz edebileceği; ancak fiyat-kalite dengesi ve tasarım itibarıyla farklılaşan tekstil ürünlerimizin yanı sıra üst pazar dilimlerine hitap eden moda, marka gibi unsurların öne çıktığı ürünlerde pazar şansı olabileceği düşünülmektedir.

Yerli sanayiye korumaya yönelik politikalar son dönemde hız kazanmış olmakla birlikte, ülke üreticilerinin rekabet gücü düşük olup ithalatta, gümrük vergileri bakımından ülkemizle eşit şartlara tabi olan ÇHC'nin ağırlığı büyüktür.

Otomotiv sektörü: GAC otomotiv ve otomotiv yan sanayi sektörü binek araçlar, kamyonet ve minibüsler dahil olmak üzere hafif ticari araçlar, orta ölçekli ticari araçlar ile kamyon ve otobüsler dahil ağır ticari araçlardan oluşmaktadır.

Sektörün tedarik zincirinde ise, hammadde tedarikçileri (çelik, plastik, cam ve kimyasallar) bileşenler/Component üreticileri, montaj endüstrisi, dağıtım/satış sektörü (Ana Bayiler, bireyler, araç kiralama şirketleri, filolar, sigorta şirketleri, finans şirketleri), aftermarket sektörü (Oto sanayi siteleri, lastik ve cam montaj merkezleri, araç aksesuarları vb.), ikinci el araç pazarı ve geri dönüşüm merkezleri yer almaktadır.

Ülkede; Ford, Nissan, BMW, VW, Toyota, Isuzu ve Mercedes – Benz olmak üzere 7 farklı OEM Otomobil ve Hafif Ticari Araç Üreticisi bulunmaktadır. Elektrikli Araç sektöründe ise ülkede elektrikli araç üretimi bulunmamakla birlikte, yalnızca Toyota (Corolla Cross) ve Mercedes-Benz (ihracat için C-Serisi) hibrit üretim yapmaktadır. Audi, Nissan, BMW, Jaguar-Land Rover, Mini, Porsche ve Volvo ise elektrikli araç ithal etmektedir.

GAC'ta satış sonrası hizmetler ve garanti uygulaması kapsamında yeni araç satışlarında 100 Bin Km veya 4 yıl Yetkili Servis Hizmeti ve Garanti (Motor bakım, yağ, filtre değişim vb.) ücretsizdir. 2021 yılında alından Rekabet Komisyonu Kararı'na göre de garanti bozulmaksızın araçların farklı merkezlerde servisi ve parça değişimi mümkün olmaktadır. Yine Tüketiciyi Koruma Kanunu'na göre tüketicilerin yeni araçları 5 iş günü içinde koşulsuz iade hakkı bulunmaktadır.

Uygulamada yeni ithal araçlar için %25, araç parça ve bileşenleri için ise %20 oranında ithalat vergisi bulunmakta olup, AB'den ithal edilen araçlar için gümrük tarifesi %18'dir.

Hizmetler

E-ticaret: Güney Afrika'da çevrimiçi perakende sektörü üç farklı biçimde müşteri ile buluşmaktadır. İlki, herhangi bir fiziksel mağaza varlığı olmadan satış yapan çevrimiçi perakendecilerdir. İkincisi, gerçek bir fiziksel varlığı olan ve ilave olarak çevrimiçi mağazalar ile müşterilerine hibrit seçenekler sunan çok kanallı perakendecilerdir. Üçüncüsü ise, diğer satıcıların mallarını satmaları için altyapı sağlayan pazar yerleridir.

Güney Afrika e-ticaret pazarı her geçen yıl bir önceki döneme göre büyümeye ve perakende ticaret pazarından daha fazla pay almaya devam etmektedir. Ülkede 2019 yılında 17 Milyar Rand olan e-ticaret hacminin 2021 yılında 25 Milyar Rand'e, 2023 yılı sonunda ise 34 milyar Rand'e ulaşması bekleniyor. Araştırmalar, ülkede on-line satış rakamlarının son 10 yıldır sürekli olarak %20-30 oranında artış gösterdiğini ve hiç bir zaman %20 altına düşmediğini göstermektedir.

Bugün itibarıyla on-line ticaret, Güney Afrika'nın 1 trilyon R'lik toplam perakende ticaretinin %2'sini oluşturuyor, ancak rakamlar e-ticaret pazarının beklenenden de hızlı büyüdüğüne işaret ediyor.

Takealot, oldukça önemli bir farkla Güney Afrika'daki en büyük çevrimiçi perakendecidir ve %20 ila %30 arasında bir tahmini pazar payına sahiptir. İkinci sıradaki Amazon dışında başka hiçbir on-line platform 2020 itibarıyla pazarın %10'undan fazlasına hakim değildir. Pazardaki diğer on-line platformlar ise; Massmart, Superbalist (Takealot'un bir parçası), The Foschini Group, Woolworths, Zando, Bidorbuy ve OneDayOnly'dir. Araştırmalar, on-line satışlardaki yıllık büyümenin gelecekte %30'un üzerinde olacağını öngörüyor. Online perakendenin toplam pazardaki payının 2022'de %2'yi aşarak 2023'e kadar yaklaşık %4'e yükselmesi bekleniyor.

Turizm: GAC'nde 1990'lı yıllardan sonraki siyasi değişim neticesinde uluslararası turizm sektörü dışı daha fazla açılabilmiştir. Ülke güçlü bir turizm potansiyeline işaret eden gerekli özelliklere sahiptir. Bunlar arasında; iyi bir iklim yapısı, kumlu sahiller, dağlar, oyun parkları, vahşi doğa rezervleri, spor tesis ve olanakları ve ülkenin resmi dillerinden olan İngilizcenin yaygın kullanımı başlıca özellikleri olarak sayılmaktadır. Ayrıca GAC'nin coğrafi konumu da bölgesel turizm için ulaşımda ana bağlantı noktalarından birisi olmasına yol açmaktadır.

Turizm GAC'nin ekonomisinde en hızlı büyüyen sektörlerden birisi durumunda olup yönetim tarafından İvmelendirilmiş ve Paylaşımlı Büyüme Girişimi (Accelerated and Shared Growth Initiative-AsgiSA) programında anahtar sektörlerden birisi olarak ele alınmaktadır. Bu program, sektörün emek yoğun olması nedeniyle GSYİH'nin büyümesine katkısının yıllık %6 oranına yükseltilmesi amacını taşımaktadır. Sektörün istihdamı 1,2 milyon kişi civarında olup, GSYİH içindeki payı %8 olarak tahmin edilmektedir ve bu oranın %14'e yükselmesi beklenmektedir.

Turizm sektöründe pandemi öncesinde Güney Afrika Cumhuriyeti vatandaşlarının ülkemizi ziyaretlerinde kayda değer artış sağlanmış olup, GAC makamlarının da ülkemizden daha fazla turistini ülkeye çekilmesine yönelik çabaları mevcuttur. Salgın şartlarının düzelmesi ve uluslararası seyahatlerin normalleşmesi ile birlikte turizm alanında karşılıklı işbirliği imkanlarının ortaya çıkacağı değerlendirilmektedir.

İki ülkenin farklı yarım kürelerde olması dolayısıyla ters mevsim etkisinin ülkemiz turizmi açısından bir fırsat olarak görülebileceği ve özellikle ülkemize müzahir Müslüman nüfusa yönelik turizm faaliyetlerinin önemli olacağı düşünülmektedir.

Bilişim sektörü: GAC'ta bilgi-iletişim ve teknoloji piyasaları oldukça gelişmiş düzeydedir. Sektörde Telkom isimli şirket piyasaya hakim durumdadır ve 2003'teki özelleştirmeden sonra sabit hat piyasasındaki tekel pozisyonunu sürdürmektedir. Vodacom, MTN ve Cell-C gibi mobil operatörlerin piyasadaki faaliyetleri ile de sektör son yıllarda %50 oranında yıllık büyüme göstermiştir.

Güney Afrika Cumhuriyeti, Afrika'daki en büyük bilişim pazarlarından birine sahip olup komşu ülkeler için de bölgesel bir merkez ve tedarik üssü olarak görülmektedir. Pazar, 2021'de yaklaşık %16,9'luk bir büyümenin ardından 2022'de %12,2 büyüyerek 100,8 milyar Rand değerine ulaşmıştır.

Bilişim harcamaları konusunda en büyük alıcı kamudur. İlgili tüm satın alma işlemleri ve ihaleler Devlet Bilgi Teknolojisi Kurumu (State Information Technology Agency- SITA) aracılığıyla gerçekleşmektedir. SITA ülkede ölçek yoluyla maliyet tasarrufu sağlamak, teslimat yeteneklerini artırmak ve birlikte çalışabilirliği geliştirmek amacıyla devletin bilgi teknolojisi kaynaklarını konsolide ve koordine etmekle görevlidir. (<https://www.sita.co.za/>)

Özel sektör ayağında ise bankacılık ve finans kurumları en büyük bilişim harcamalarını yapmaktadır. Son yıllarda bankaların, dijital platformlarını büyütme ve aynı zamanda çevrimiçi güvenlik önlemlerini artırmak için harcamalarını artırdığı görülmektedir.

GAC'da mevcut elektrik arzının, elektrik talebini karşılayamaması nedeniyle "load shedding" olarak ifade edilen planlı elektrik kesintileri yapılmakta olup bu durum bilişim pazarının büyümesini etkilemektedir. Sektör, operasyonel kapasiteyi, ağ bağlantısını ve genel hizmet ve ekipman kalitesini önemli ölçüde azaltan ve ülkede sık görülen elektrik kesintilerinden kaynaklanan zorluklara yüksek oranda maruz kalmaktadır. Elektrik kesintileri bu nedenle son birkaç yılda Güney Afrika'da iş yapmak açısından yaygın bir risk haline gelmiştir. Bu nedenle, hizmet sağlayıcılar müşterilerine sürekli güç kaynağı sağlamak için maliyetli alternatifler kullanmak zorunda kalmaktadır.

Yazılım: Güney Afrika yazılım pazarı, 2016-2019 döneminde istikrarlı bir büyüme kaydettikten sonra 2020'de Covid-19 nedeniyle daralmıştır. 2016-2019 döneminde pazar büyümesinin kaynakları arasında, hükümet harcamaları, kurumsal yazılımlara olan talep, e-ticaret ve ticari sektör modernizasyonu sayılmaktadır.

Yapay zekâ ve büyük veri: GAC’nde şirketlerin yaklaşık yarısının organizasyonlarında aktif olarak yapay zekâyı kullandıkları tahmin edilmektedir. 2019 yılında yayımlanan “Güney Afrika Teknoloji ve İletişim Endüstrisinde Yapay Zeka (AI) Veri Kitabı Serisi (2016-2025) Raporu”na göre Ülkedeki teknoloji ve iletişim endüstrisindeki Yapay Zeka harcaması 2018 yılında %97 artarak 44,1 milyon dolara ulaşmıştır. 2019-2025 yılları arasında ise, yapay zekaya yapılan harcamanın 2025 yılına kadar 651,4 milyon dolara ulaşması beklenmektedir. (<https://www.marketresearch.com/TechInsight360-v4166/South-Africa-Artificial-Intelligence-AI-12296165/>)

Ulaşım: Ülkede ulaşım altyapısı oldukça gelişmiş durumda olup ülke Afrika kıtasında bulunan en iyi ulaşım altyapısına sahip ülkedir. Büyük çaplı ve etkin limanlar, yaygın ve genel olarak iyi bakım gören uluslararası ve şehirlerarası kara ulaşım ağı, özellikle ABD ve Avrupa ile oldukça iyi havayolu bağlantıları mevcuttur. Asya ve Afrika’nın diğer bölümleriyle de hava ulaşımı bağlantıları artmaktadır.

Fakat ulaşım ağının neredeyse tamamı sadece büyük şehirler arasındaki bağlantılar için gelişmiş düzeydedir. Kasaba ve diğer küçük yerleşimlerin bulunduğu kırsal kesimde karayolu ve demir yolu ulaşım ağı oldukça zayıftır.

Ulaşımındaki ağır vasıtaların aşırı yüklenmesinde denetim boşlukları baş göstermiş ve bu durum yolların yapısının aşırı yükten dolayı ciddi hasar görmesine yol açmıştır. Ulaşım ağındaki sorunlar raylı sistem ve limanlarda büyük çaplı yatırım ihtiyacına yol açmıştır. Toplu ulaşım sisteminin yetersizliği sebebiyle özel araçlar şehirlerde taksi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Uber hizmeti ülkede yaygın ve nispeten güvenli bir ulaşım alternatifidir.

GAC’nde liman yatırımları harcamalarında da büyük artışlar görülmektedir. İki ana liman olan Cape Town ve Durban limanlarında yaşanan kargo geçişlerinde son yıllardaki büyük artış ülkede liman yatırımlarına olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır.

Ülkede, liman hizmetlerindeki gecikmeler ve liman ücretlerinin yüksekliğine çözüm amacıyla önümüzdeki dönemde liman kapasitesinin geliştirilmesine yönelik yatırımların artması beklenmektedir. Zira, Durban limanındaki bazı kısımların ve Ngqura Konteynir terminalinin modernizasyonu için yakın zamanda ihaleye çıkılmıştır.

- <https://www.transnet.net/TenderBulletins/TC/Lists/Tenders/AllItems.aspx>

- <https://www.transnetnationalportsauthority.net/Supply%20Chain/Pages/Tender-Notices.aspx>

Fuarcılık: Fuarcılık, Covid-19 pandemi koşullarından en olumsuz etkilenen sektörlerden birisi olmakla birlikte, Güney Afrika Cumhuriyeti kongre ve fuarcılık alanında Afrika kıtasında merkezi bir konumda bulunmaktadır.

Ülke, madencilik, enerji, otomotiv, imalat sanayi, çevre teknolojileri ve arıtma, demiryolu taşımacılık sektörü, bilişim ve iletişim gibi birçok alanda kıta genelinde önde gelen ve Sahra-altı Afrika için merkezi konumda olan fuar ve kongre etkinliklerine ev sahipliği yapmaktadır.

İki ülke arasındaki ticaretin artırılmasına yönelik olarak COVID önlemleri el verdiği ölçüde, yüz yüze gerçekleştirilecek fuarların, ticaret heyeti ve alım heyeti programlarının ve iş konseyi faaliyetlerinin son derece faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Madencilik

Güney Afrika, maden bakımından zengin doğal kaynaklara sahiptir. Başlıca madenleri; altın, platin, elmas ve gümüşdür. Ayrıca kömür, krom, demir cevheri, bakır, manganez, uranyum, nikel, kurşun ve vanadyum açısından da zengin kaynaklara sahip olan ülkede bunların haricinde 35 farklı maden daha bulunmaktadır. (<http://www.dmr.gov.za/>).

Diğer bazı sektörlerde olduğu gibi Madencilik sektöründe de pazara giriş ilgili kamu kurumlarının yetkilendirmesine tabidir. Madencilik alanında, madencilik lisanslarının edinilmesine yönelik zorlu hukuki süreçlere ilaveten, faaliyet göstermek isteyen yeni firmaların ortaklık yapısının en az %30'unun siyahi sermayedarlardan oluşması, yönetim kurulu üyeliklerinde asgari siyahi ve kadın yönetici oranlarını tutturması gerekmektedir.

-Altın: GAC altın madeni işletmeciliği ve derin katman madencilik teknolojisi konusunda dünya lideri olmakla birlikte bu yöntem giderek ekonomik olmaktan uzaklaşmaktadır. Son 20 yılda rezervlerin azalmaya başlaması belirli maden ocaklarının kapanmasına yol açmıştır. Son yıllardaki altın fiyatı artışları ise sektörün toparlanmasını ve maden ocaklarının tekrar açılmasını sağlamıştır. Dünya altın rezervinin %40'ı Güney Afrika'dadır.

-Elmas: Rusya (%30,5), Botswana (%21,2), Kanada (%17) ve Angola (%11,3)'dan sonra dünyanın beşinci büyük elmas üreticisi GAC'tır (%10,2).

-Kömür: GAC, Dünyanın önde gelen 10 kömür üreticisinden biridir. Enerji üretiminde zaman içinde yenilenebilir enerji ve temiz enerji kaynaklarının payını artırma hedefi bulursa da en az maliyetli seçenek olarak halen %70 oranında kömür kullanılmaktadır. Ülke ayrıca önemli bir kömür ihracatçısıdır.

-Platin: Platin grubu metallerin (PGM) otomotiv, kimya, bilgisayar-donanım ve mücevhercilikte (Çin ve Japonya'da) daha yoğun kullanılmaya başlanması platin grubu metallerde önemli bir talep artışı yaratmıştır. Bu nedenle platin madeni fiyatları geçen yıllar içinde sürekli yükselmiştir. GAC platin grubu madenlerinde dünya rezervinin %88'ine sahip olup sektör ülkede karlılığı en yüksek madencilik alanlarından biridir.

-Manganez: GAC, Dünya manganez rezervlerinin %80'ine sahiptir.

Enerji

GAC, dünyanın en büyük kömür üreticilerinden biridir. Ülkede elektrik üretiminde kömür kullanımı ağırlıkta olup ülkede kurulu elektrik üretim kapasitesi 45.000 MW seviyesindedir. En yoğun zamanlarda 32.000-33.0000 MW'a ihtiyacı olan ülke mevcut durumda kurulu kapasitenin yalnızca %60'ını kullanabilmektedir. Bu sebeple yaşanan elektrik kesintileri ise son yıllarda ülkede enerji politikalarının yeniden gözden geçirilmesini gündeme getirmiştir.

2.000 MW kapasiteli kısa dönemli elektrik arz açığını kapatmaya yönelik bir ihale süreci yürütülmekte olup (<https://www.ipp-rm.co.za/>); ayrıca orta ve uzun vadeye yönelik toplamda 11.000 MW'lık yeni ihale süreçlerinin başlatılacağı da açıklanmıştır. Özel sektörden enerji teminine ilişkin projeler <https://www.ipp-projects.co.za/> sayfasında duyurulmaktadır.

Ayrıca, ülkede ESKOM'un yeni nesil nükleer santraller yapması planlanmaktadır. Ülkede halihazırda Western Cape'de Koeberg de 1.800 MW gücünde bir adet nükleer santral bulunmaktadır. Ancak santral, bakım çalışmaları nedeniyle mevcut durumda tam kapasitede elektrik üretememektedir.

Sınırlı ham petrol rezervine rağmen, ülkede petrol rafineri kapasitesi anlamlı büyüklüğe ulaşmış olup, ülke kıtada Mısır'dan sonra ikinci sıradadır. GAC petrol ihtiyacındaki açığı kapatmak için ileri seviyede bir sentetik yakıt sektörü geliştirmiştir. Ham petrol ve taş kömüründen sentetik yakıt üretimi ülkedeki en büyük petro-kimya şirketi Sasol tarafından gerçekleştirilmektedir. Devlet tarafından 1993 yılında kurulan Mossgas; doğal gaz dönüşüm ve yoğunlaştırma yoluyla petrol, gaz yağı ve alkol gibi ürünler üretmektedir. (<http://www.energy.gov.za>)

Ülkede enerji arz güvenliğinin sağlanması hedefiyle, GAC Enerji ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı tarafından hazırlanan ve enerji sektörüne yönelik 2030 yılına kadar geçerli planlamayı ortaya koyan güncellenmiş Entegre Kaynak Planı uygulanmaktadır. Bu çerçevede, ülkenin geleneksel enerji kaynağı kömürün ötesinde, kaynak dağılımında yenilenebilir enerji ve ilgili depolama kapasitesi (battery storage) ile gaz teknolojileri gibi temiz enerji kaynaklarının payı artırılacaktır. Bu kapsamda, 11.800 MW'lık yeni enerji üretim kapasitesinin devreye sokulması öngörülmektedir. Bu kapasitenin yarısından fazlası ise yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilecektir.

Keza özel sektörden alıma yönelik yenilenebilir enerji programı kapsamındaki 5. Tur İhale Programının (Bid Window 5) işletilmesine ilişkin süreç de başlatılmıştır. Bu kapsamda 13 Nisan 2021 tarihinde yapılan ihale duyurusu (request for proposal-RFP) çerçevesinde, 1.600 MW'ı rüzgar enerjisinden, 1.000 MW'ı güneş enerjisinden karşılanacak şekilde 2.600 MW'lık yeni enerji üretim kapasitesinin yaratılması hedeflenmektedir.

Yenilenebilir enerji alanında sürdürülen özel sektörden enerji tedarikine yönelik ihale süreçlerinin 5. aşaması (bid window 5) geçtiğimiz yıl içinde sonuçlandırılmıştır. Enerji arzını artırma amacıyla devam eden ihale süreçlerinin 6'ncısı ise 2022 Mart ayında yapılmıştır.

Enerji ve Mineral Kaynaklar Bakanlığı 2022 yılı içerisinde REIPPP-Renewable Energy Independent Power Producers Procurement Programme (REIPPP) 5. kapsamında 13 yenilenebilir enerji sağlayıcısı ile anlaşma imzalamıştır. REIPPP Pencere 5 kapsamındaki 6 teklif sahibi ile ise görüşmeler devam etmektedir. Bu projelerin önümüzdeki 24 ay içinde şebekeye yaklaşık 975 MW enerji vermesi ve projeler kapsamında yaklaşık 34,3 milyar R değerinde yatırım yapılması beklenilmekte ve projelerin ilave olarak 7.700 den fazla kişiye istihdam yaratacağı tahmin edilmektedir.

Bu çerçevede, 13 anlaşmanın imzalanmasıyla Bakanlık Teklif Penceresi 5 kapsamında duyurulan 25 projeden 19'unu tamamlamıştır. Ulusal şebekeye toplamda 1.759 MW yenilenebilir kapasite ekleyecek olan projelerin 784 MW'ı karadaki rüzgar teknolojilerinden ve 975 MW'ı Solar PV'den oluşmaktadır.

5. teklif penceresinin, %49,2 ortaklığı yerel olup bunun da %36,2'si B-BBEE [Broad-Based Black Economic Empowerment] sahipliğinden oluşmaktadır. Projelerdeki olması gereken yerli içerik kullanımı ise %42-46 arasında değişmektedir.

Kömüre dayalı bir enerji üretim yapısı bulunan GAC ayrıca, iklim değişikliği taahhütleri çerçevesinde temiz ve karbon salınımı düşük enerji üretim yapısının oluşturulmasına yönelik planlamalarını güncellemiş ve bu kapsamda uluslararası finansman olanaklarından yararlanma imkanını sağlamıştır. Bu çerçevede, 2050 yılına kadar net sıfır karbon seviyesine ulaşma hedefini ortaya koyan GAC hükümeti, ABD, Almanya, Fransa, İngiltere ve Avrupa Birliği ile imzaladığı Adil Dönüşüm Programı (Just Energy Transition Partnership /JETP) kapsamında önümüzdeki 20 yıl içinde 1-1,5 gigaton miktarında karbon emisyonunu önlemeyi ve kömüre dayalı teknolojilerden temiz enerji kaynaklarına dönüşümü planlamaktadır. Programın ilk ayağında 8,5 milyar ABD Doları tutarında finansman kaynağının devreye sokulması planlanmaktadır. Temiz enerji kaynaklarına dönüşüm sürecinde yeni ve yüksek nitelikli iş olanaklarının oluşması beklentisi mevcut olmakla birlikte, kömür madenciliği ve kömüre dayalı sektörlerde oluşabilecek istihdam kayıplarının doğru yönetilebilmesi ülke açısından önem arz eden bir husustur.

Son dönemde ülkede, yerel idarelerin enerji tedarikini sadece kamu elektrik üretim ve iletim şirketi ESKOM'dan almasından ziyade, başta yenilenebilir enerji olmak üzere özel sektör enerji kaynaklarından temin etmesine imkan sağlayan düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Ayrıca, büyük şirketler dahil bireysel kullanıcıların kendi elektrik enerjilerini temin etmelerine imkan tanıyan mevzuat düzenlemeleri de uygulamada yer bulmaya başlamıştır.

Buna çerçevede, şirketlerin ve bireylerin münferit enerji üretimine yönelik 1 MW'a kadar izin verilmekte olan kapasitenin 100 MW'a yükseltileceği yakın dönemde açıklanmıştır. Gerekli mevzuat değişiklikleri yapıldığında, enerji fazlasının şebekeye satışı da mümkün olduğu ölçüde, önümüzdeki dönemde özellikle büyük ölçekli üretim tesislerinin, madenlerin, alışveriş merkezleri ve iş yerlerinin başta güneş enerjisi olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarından kendi enerjilerini üretmeye yönelmeleri beklenmektedir.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin mevcut durumda yaşadığı enerji arz problemleri ve gerek siyasi partilerin gerekse sivil toplum örgütlerinin çevre duyarlılıkları dolayısıyla yenilebilir enerji yatırımlarının orta ve uzun vadede ön plana çıkması beklenmektedir.

Bu kapsamda yenilenebilir enerji üretimi ile iştigal eden firmalarımızın yanı sıra, sektörde malzeme, ekipman ve parça tedariki yapan firmalarımız ile enerji depolamaya yönelik teknolojik çözüm geliştiren firmalarımızın pazarı takip etmesinde fayda görülmektedir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Güney Afrika Cumhuriyeti iş dünyası yabancı yatırımcılar için eşine az rastlanır belirgin çelişkilerin görülebildiği bir ülkedir. Nüfus yapısı çeşitlilik arz etmekte olup ülke insanı oldukça sıcak ve misafirperver özellik taşımaktadır. Misafir olarak kabul ettikleri ziyaretçileri evlerinde yemeğe davet etmeleri sıkça görülen bir olgudur. Ancak bir yandan da adi suç oranı yaygın olup, ülkede olabildiğince ihtiyatlı hareket etmek gerekmektedir.

GAC'ta zenginlik ve yoksulluk iç içe geçmiş durumdadır. Gelir dağılımında uçurumlar söz konusudur. Bu nedenle altyapısını hızla geliştirmeye çalışan ve kapsayıcı büyümeyi yakalama gayreti içinde olan ülkede kültürel yapı da dinamik ve değişkendir.

İş yapma kültürü itibariyle güvene dayalı ilişki kurma çabası esastır; bu kapsamda, ilk temasta hızlı karar alınması beklenmemeli, karşı tarafta güvenilirlik ve kalıcılık algısının oluşturulmasına çalışılmalıdır. Yerel düzeyde temsilcisi, acentesi, yerleşik ofisi bulunan firmalarımızın piyasada daha avantajlı olabildiği gözlemlenmektedir.

Öte yandan, kıta genelinde olduğu gibi yanıltıcı işlem vakaları ile de sıklıkla karşılaşmakta olduğundan, ticari işlemlerde muhatap firmaların arka plan araştırmasının iyi yapılması, olağandan sapma gösteren durumlarda azami ihtiyatla hareket edilmesi önemlidir. Ciddi ve güvenilir firmalar akreditifli işlem yapmaktan kaçınmayacaktır.

Para Kullanımı

Ülkede döviz transferine yönelik kontrol mekanizması bulunmakta olup, dış ticaret işlemleri ile yabancı sermayeli şirketlerin kar transferleri gibi hususlarda GAC Merkez Bankasına bildirim yapılmak suretiyle döviz transferi gerçekleştirilebilmektedir.

Döviz kontrolleri uluslararası ticareti olumsuz etkilememekte, ülkede bankacılık sistemi etkin işlemektedir. <https://www.resbank.co.za/RegulationAndSupervision/FinancialSurveillanceAndExchangeControl/Legislation/Pages/default.aspx>

Döviz değiştirmek isteyen kişilerden pasaport fotokopisi alınmaktadır (GAC vatandaşları dahil). Ayrıca, ülkede döviz kurlarında alış-satış fiyat aralığı oldukça yüksektir, %2–3 arasında değişen oranlarda komisyon ücreti alınmaktadır. Tabelalardaki kurlar yerine içerdeki kurların geçerli ve olduğu uygulamada görülmüştür, bu sebeple sormadan değişim yapılmaması tavsiye edilmektedir.

Gelişmiş bir bankacılık sisteminin bulunduğu ülkede kredi kartı kullanımı yaygın olup, para transferlerinin ve ödemelerin bankacılık sistemi üzerinden gerçekleştirilmesi, ülkeye seyahatlerde yüksek miktarda nakit taşınmaması bilhassa güvenlik açısından dikkat edilmesi gereken bir husustur.

Para birimi “Rand’ın (ZAR), resmi ve piyasa döviz kuru Merkez Bankası web sayfasında günlük olarak yayımlanmaktadır. Ayrıca özel bankalar da günlük kur bilgilerini internet sayfalarından duyurmaktadır. Merkez Bankası kurları için bakınız: <https://www.resbank.co.za/en/home/what-we-do/statistics/key-statistics/selected-historical-rates>

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Ülkemiz vatandaşları Güney Afrika Cumhuriyeti’ne turistik ve iş amaçlı seyahatlerinde 30 güne kadar ikamet süreli giriş vizelerini sınır kapılarında herhangi bir ücret ödemeksizin alabilmektedir.

Bu çerçevede, gidiş-dönüş uçak bileti, otel rezervasyonu ve pasaport ile ülkeye giriş yapılabilmektedir. (Detay bilgi için; GAC Ankara Büyükelçiliği Konsolosluk Tel: 0312-405 68 71 – 405 68 61)

Öte yandan; 30 günü aşan iş seyahatlerine ilişkin vize için gerekli evraklar: GAC’nin Ankara Büyükelçiliğinden alınıp doldurulacak bir başvuru formu; en az 6 ay geçerli bir pasaport; 1 fotoğraf; GAC’den bir davet mektubu, gidiş-dönüş uçak bileti; otel rezervasyonu ve vize ücretidir.

Ayrıca, seyahat vizesinin yanı sıra ülkede geçici ikamete imkan veren, çalışma ve öğrenim amaçlı olanlar da dâhil çeşitli vize türleri bulunmaktadır.

<http://www.dha.gov.za/index.php/immigration-services/types-of-visas>

Sağlık tedbirleri: GAC, HIV/AIDS hastalığı oranının dünyada en yüksek olduğu ülkelerdendir. Güney Afrika’ya seyahat edecek vatandaşlarımızın, Sağlık Bakanlığımızın web sayfasında belirtilen sağlık tedbirleri bağlamında seyahat öncesinde aşı gerekliliklerini kontrol etmeleri önemlidir. (T.C. Sağlık Bakanlığı: <http://www.seyahatsagligi.gov.tr/Site/SaglikBilgisi/ZA>)

Ülke büyük ölçüde sıtma vb. bulaşıcı hastalıklardan ari olmakla ve şehirlere gerçekleştirilecek iş seyahatlerinde aşı gereksinimi bulunmamakla birlikte, vahşi doğa parklarının bulunduğu Kruger milli parkı vb. yerler için aşı yaptırılmasına ihtiyaç olabilmektedir.

Şebeke suyunun kaynatılarak yemeklerde, çay, kahve gibi sıcak içeceklerin yapımında veya el-yüz yıkama, diş fırçalama gibi kişisel temizlik faaliyetleri amacıyla kullanılmasında sorun olmamakla birlikte, içme suyu olarak marketlerde satılan şişe suyunun tüketilmesi sağlık tedbirleri bakımından tavsiye edilir.

Güvenlik tedbirleri: Güvenlik açısından ülkeyi ziyaret edecek iş insanlarımızın azami seviyede dikkatli ve tedbirli olması gerekmektedir. İş insanlarımızın, özellikle tehlikeli olduğu bilinen semtlere ve bilmedikleri yerlere gitmemeleri; üzerlerinde değerli mücevher, saat ve benzeri aksesuar ile yüksek miktarda nakit bulundurmamaları; kişisel cüzdan, cep telefonu, taşınır bilgisayar ve benzeri elektronik eşyaları fark edilecek şekilde taşımamaya özen göstermeleri önemlidir.

Ayrıca, özellikle belirli semtler dışında ve akşam saatlerinde hiçbir zaman dışarıda yürünmemesi, risk alınacak yerlere gidilmemesi, şehir içi seyahat için sağdan akan trafikte araç kullanma tecrübesi varsa araç kiralama veya olağan taksilerden ziyade daha güvenli olduğu kabul gören şoförlü araç kiralama veya Uber hizmetinin tercih edilmesi tavsiye edilmektedir. Johannesburg-Pretorya-OR Tambo Havalimanı hatlarında faaliyet gösteren hafif raylı hızlı tren sistemi Gautrain güvenlidir, ancak istasyon çıkışlarında ihtiyatlı olunması gerekmektedir.

Güvenlik açısından ülke içi sosyal gruplar arası sorunlar GAC'nde diğer Afrika ülkelerine göre daha derin olup, farklı kesimler arasındaki ayrışma günlük hayatta hissedilmektedir. Ülkeye seyahatlerde ırkçı veya ayrımcı olarak algılanabilecek her tür hareket ve söylemden kaçınılması önemlidir.

Polis ve özel güvenlik görevlileri önemli bölgelerde sürekli devriye gezerek kontrolü sağlamaya ve özellikle yabancıların güvenlikleri için dikkatli ve uyanık hareket etmeye çalışmaktadır. Ülkede mesken ve işyerlerinde özel güvenlikle koruma yaygındır, ancak bireysel veya heyet halinde iş seyahatleri esnasında koruma, silahlı koruma hizmeti alınması gibi bir ihtiyaç bulunmamaktadır. Seyahatlerde, yukarıda da değinildiği gibi dikkat çekici, pahalı giyimden kaçınılması önemlidir. Ülke ticaret erbabının, çok büyük kurumsal şirket temsilcisi değilse, günlük faaliyetlerinde takım elbise tercihi genel olarak bulunmamaktadır.

İş seyahatlerinde dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise şirketlerin ve iş yerlerinin özel güvenlikle korunuyor olması nedeniyle, önceden alınmış randevu olmaksızın işyerlerine ziyaretin ve iş görüşmesi yapmanın istisnai haller dışında mümkün olmadığıdır.

Resmî Tatiller ve Mesai Saatleri

Hafta içi kamu mesai saatleri; Pazartesi– Cuma: 08.00–17.00'dır (Kurum bazında değişiklik gösterebilir). Ülkede Bankalar Cumartesi günleri de yarım gün açıktır.

Hafta sonu tatili Cumartesi ve Pazar günleridir.

Resmi tatil takvimi: <https://publicholidays.co.za/2023-dates/>

Not: Kanun gereği resmi tatil Pazar'a denk gelirse takip eden Pazartesi günü resmi tatil ilan edilir. İş seyahatlerinin planlamasında resmi tatil günlerinin yanı sıra yukarıdaki internet sitesinden de görülebilen okul takviminin de dikkate alınması önemlidir. Ülkede, okul tatilleri ile birleşen resmi tatilleri uzatma ve genel olarak gün birleştirme imkanlarını kullanma eğilimi yaygındır. Özellikle Aralık ve Ocak ayları yaz tatili ayları olup, çoğu şirket Aralık ayının ilk haftasından Ocak ortasına kadar sınırlı sayıda personelle rotasyon usulü çalışır veya kapanır.

Yerel Saat

Güney Afrika Cumhuriyeti (GMT +2) yerel saat dilimindedir. Türkiye ile arasında yıl boyunca sabit 1 saatlik fark bulunmakta olup, ülkemiz Güney Afrika Cumhuriyeti'nden bir saat ileridedir. GAC'nin uluslararası telefon kodu +27'dir. Başlıca şehirlerin telefon kodları şöyledir: Johannesburg: 11, Pretoria: 12, Cape Town: 21, Durban: 31, Port Elizabeth: 41.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde şirketlerin kuruluş, işleyiş ve denetim esasları "2008/71 sayılı Şirketler Kanunu (Companies Act)" hükümlerine tabidir ve şirket kurulumu işlemleri Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren Şirketler ve Fikri Mülkiyet Hakları Komisyonu (Companies and Intellectual Property Commission-CIPC) nezdinde gerçekleştirilmektedir.

Kar amaçlı olan veya kar amacı gütmeyen şirketler olarak iki ana kategoride şirket kurulumu mümkün olup şirket kurulumu için öncelikle CIPC'ye başvurulması gerekmektedir.

Kar amaçlı şirketler:

- Kamu şirketi (state owned company-SOC)
- Özel şirket (private company- Proprietary Ltd/(Pty) Ltd): kamu şirketi olmayıp, hisseleri devredilemez veya kamuya arz edilemez şirkettir.
- Şahıs şirketi (personal liability company-Incorporated/Inc.): özel şirket tanımını karşılayan ancak kuruluş sözleşmesinde şahıs şirketi olduğu belirtilen şirkettir. Daha ziyade, doktorlar, mühendisler, avukatlar gibi meslek sahipleri tarafından tercih edilir.
- Kamuya açık şirket (public company (Limited/Ltd): yukarıdakilerin dışındaki (hisseleri devredilebilir ve kamuya arz edilebilir) şirketlerdir. Söz konusu şirketler hisseleri kamuya arz edilerek sermaye toplamak üzere kurulur ve borsada listelenir.
- Yabancı şirket şubesi (external (foreign) company): Yurtdışında kurulu olan ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nde ayrıca şirket kurulumu gerçekleştirilmeden iş yapmak isteyen tüm şirketlerin, GAC'nde yabancı şirket (şube) olarak tescil edilmesi gerekmektedir.

Şirket Kurma Prosedürü

Şirket kurma prosedürü nispeten kolay ve mali açıdan az külfetlidir. Kar amaçlı şirketler bir veya birden fazla kişi tarafından kurulabilir. Bu şirketlerin, kamuya açıksa en az üç, değilse en az bir yöneticisinin bulunması gerekmektedir.

Şirket kurulması aşamasında faydalanılacak linkler;

- https://www.cipc.co.za/?page_id=149 / https://www.cipc.co.za/?page_id=2185

Şube açmak: Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yabancı bir şirketin şube veya ofis kurulumu ile ilgili hükümler Companies Act 71 of 2008 (the Act") and the Companies Amendment Bill (B40 of 2010) Yasası'nın 'Registration of External Companies and Registered Office' başlıklı 23. maddesinde düzenlenmiştir.

İlgili mevzuat gereği Güney Afrika Cumhuriyeti'nde kurulacak yabancı şirketler kar amacı güden ve kar amacı gütmeyen şirketler olarak ikiye ayrılmakta ve kurulacak bu yeni şirket kâr amacı güden veya kâr amacı gütmeyen bir şirket olup olmamasına bakılmaksızın yabancı bir şirket olarak kabul edilmektedir.

Öncelikle kurulacak şirketin kar amacı güden bir şirket mi yoksa kar amacı gütmeyen bir şirket mi olacağına karar vermek gerekiyor. Zira bu tercihe göre şirket kurulum aşamaları ve şartları farklılaşmaktadır.

Kar amacı güden şirket şubesi kuruluşlarında iki farklı özellikte şirket kurmak mümkündür.

a. PTY LTD : Güney Afrika'da yabancı sermayeli bir şirket kurarken en çok tercih edilen şirket yapısının PTY LTD olduğu görülmektedir. Bu şirket türünde hissedarlık açısından herhangi bir kısıtlama yoktur. Şirketin tamamı yabancı bir şirkete veya kişiye ait olabilir, ancak bu şirket tanım gereği her ne kadar yabancı sermayeli bir şirket olsa da Güney Afrikalı bir şirket konumundadır.

PTY LTD. ayrı bir tüzel kişilik olarak kurulacağı için hak ve sorumlulukları Şube olarak (Branch) kurulacak şirkete göre daha kapsamlıdır.

b. External Branch: Bu şirket tipinde halihazırda başka bir ülkede faaliyet gösteren ancak benzer operasyonları Güney Afrika Cumhuriyeti'nde de bir şube aracılığıyla yürütmek isteyen bir şirket söz konusudur. Bu şirket tipinde de yine kurulum için hukuki bir süreç gerektiği için şirketin ayrı bir yasal statüsü vardır ama bu PTY LTD.'de olduğu gibi ayrı bir tüzel kişilik değildir. External Branch olarak kurulacak yabancı şirketler bu özelliği ile PTY LTD. olarak kurulacak şirketlerden ayrılmaktadır. Bu şirket türünde şirketin idaresinden sorumlu ve yetkili kişinin Güney Afrika'da yerleşik tek bir gerçek kişi olması yeterlidir.

Güney Afrika'daki kurulacak yabancı şirketlerin (PTY veya Branch) yabancı mülkiyet oranlarında herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Yabancı şirket isterse yerel bir şirkete ortak olabilir isterse %100'üne sahip olunacak yeni bir şube açabilir. Vergilendirme, kambiyo rejimi, yabancı işçi çalıştırma gibi hususlar bakımından her iki tür şirket de aynı hükümlere tabidir.

Kurulacak yabancı şirketin, ülkede faaliyet göstermeye başladıktan sonra 20 gün içerisinde CIPC'ye ([Companies and Intellectual Property Commission](#)) "External company" olarak kaydolması gerekir. Şirket kurulumu 400 Rand civarında bir kayıt ücretinin CIPC'ye ödenmesi ve şirketin ana sözleşmesinin ('Memorandum of Incorporation') kuruma sunulması ile tamamlanmaktadır. Bu işlemler on-line olarak da yapılabilmektedir.

Kar amacı gütmeyen şirket kurulumlarında ise mülkiyet bir devlet organına, başka bir tüzel kişiye ya da en az 3 kişiden oluşacak bir kurula ait olabilir. Bu şirket tipinde kurulum aşamasında ve devamında 3 veya daha fazla sayıda gerçek kişiye ihtiyaç olup Şirket, ilgili Kanununda belirtilen özel bazı kurallara bağlıdır.

Temsilcilik açmak: Mevzuat gereği Güney Afrika Cumhuriyeti'nde sıfırdan yabancı sermayeli bir şirket ya da yabancı bir ülkede faaliyet gösteren bir şirketin şubesini (Branch) açmak mümkün iken, yabancı bir şirketin Temsilcilik Ofisi altında bir şube açması durumu mevzuatta tanımlanmamıştır.

Ülkemiz dahil belirli ülkelerde ana şirketin faaliyet alanlarında başka bir ülkede pazar araştırması yapmak, ana şirketin potansiyel müşteri ve ortakları ile ilişkiler geliştirmek amaçlı kurulan Temsilcilik Ofisleri veya İrtibat Ofisleri Güney Afrika mevzuatında sayılan şirket türlerinden biri değildir.

Şirket feshi: Güney Afrika Cumhuriyeti'nde aktif bir şirketin sahibinin ya da herhangi bir üçüncü kişinin talebi üzerine şirketin malvarlığının bulunmaması veya malvarlığının yetersizliği nedeniyle faaliyetlerine son verilmesi istenebilir.

Bu durumda şirketin CIPC'de tutulan kaydının silinmesi gereklidir. Kayıtın silinme, birbirini izleyen iki veya daha fazla yıllık sicil ücretinin ödenmemiş olması durumunda da otomatik olarak başlayan bir süreçtir. Bu durumda CIPC tarafından şirkete iadeli taahhütlü posta veya alternatif elektronik iletişim yöntemleri ile bilgilendirme yapılmakta ve devamında aynı durumun devam etmesi halinde şirket aktif faaliyette olmadığına hükmedilerek ticaret sicilinden silinmektedir.

Şirketin kaydını ticaret sicilinden sildirmek ve şirketi kapatmak için izlenmesi gereken adımlar;

- CIPC'ye ilgili şirketin faaliyet göstermediğini veya malvarlığının kalmaması/yetersiz olması nedeniyle faaliyetlerini yürütmesinin mümkün olmadığını ifade eden ve vergi numarasını içeren imzalı bir başvuru yapılması,
- İkinci olarak, başvuruyu destekleyici vergiden muafiyet belgesi veya Güney Afrika Gelir İdaresi'nden (South African Revenue Service-SARS) şirketin herhangi bir vergi borcunun olmadığına dair yazılı onay,
- Kaydının silinmesi talep edilen şirket için başvuruyu yapanlardan herhangi birinin onaylı kimlik fotokopisi gibi bilgi ve belgelerin sunulması,
- Son olarak olarak bu şirketin kaydının silinmesine yönelik başvuru belgelerinin aşağıdaki link aracılığıyla sisteme yüklenmesi ya da eposta yoluyla CIPC'ye iletilmesi gerekmektedir.

Şirketin kaydının silinmesi talebine yönelik on-line başvuru linki <http://www.cipc.co.za/> olup, başvuru için eposta adresi deregistrations@cipc.co.za 'dır. Kayıt silme işlemi başvurunun yapıldığı tarihten başlayarak 10 iş günü içerisinde işleme konulur ve sürecin tamamlanması 3 ayı bulabilir. Bu süre sonunda şirket sahibine nihai kayıt silme tebligatı yazılı olarak yapılır. Kaydı silinen şirketlerin listesi yine CIPC tarafından internet sitesinde yayınlanmaktadır.

Yatırım Teşvikleri ve Yatırım Ajansları: Yatırım teşviklerinin uygulanması konusunda ülkede yetkili idari otorite Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığıdır. Bakanlık tarafından sağlanan başlıca devlet destekleri aşağıda özetlenmektedir:

- 12i Vergi Muafiyetleri (12i Tax Allowance): Program kapsamında, tamamen yeni/kullanılmamış üretim makineleri kurularak yapılan en az 50 milyon Rand sermayeli yeni sanayi yatırımları (greenfield investments) ile mevcut yatırımların geliştirilmesine (brownfield investments) yönelik en az 30 milyon Rand tutarındaki projelere finansal katkı sağlanmaktadır. Teşvik programının kapsamına, teknolojinin güncellenmesi ve işgücünün yetiştirilmesi gibi hedefleri olan projeler alınmaktadır. (<http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/incentives/12i-tax-allowance-incentive/>)

- İhracat Pazarlarına Giriş ve Yatırım Desteği (Export Marketing and Investment Assistance (EMIA)): Güney Afrika mal ve hizmetleri için ihracat pazarının güçlendirilmesini ve ülkeye doğrudan yabancı yatırım (DYY) çekilmesini sağlayacak girişimlere verilmesi öngörülen destekler kapsamında yurtdışı fuar katılımları, ülkeye gelecek alım ve yatırım heyetleri ile ihracatçıların DYY çekmeye yönelik yabancı ülkelerdeki münferit girişimleri teşvik edilmektedir. (<http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/incentives/export-marketing-and-investment-assistance/>)
- Hazır Giyim ve Tekstilde Rekabetçiliğin Artırılması Programı (Clothing and Textiles Competitiveness Programme): Hazır giyim ve tekstil sektöründe üretim, istihdam, makine ve ekipman gibi alanlarda rekabetçiliği yükseltmeyi amaçlayan, sektöre ilişkin özel stratejinin uygulama ayağını oluşturan destek programıdır. (<http://www.ctcp.co.za/> & <http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/incentives/clothing-and-textiles-competitiveness-programme/>)

Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı tarafından sağlanan tüm destekler hakkında bilgiye <http://www.thedtic.gov.za/financial-and-non-financial-support/incentives/> internet adresinden erişilebilmektedir.

Ayrıca, GAC tarafından sağlanan yatırım desteklerine ilişkin olarak <http://www.investmentincentives.co.za> adresinden, AR-GE destekleri, yabancı sermaye yatırımlarına yönelik destekler, endüstriyel kalkınma bölgeleri (serbest bölge) destekleri, yerel hükümet destekleri gibi alanlar da dâhil, uygulanmakta olan tüm destek programlarına ilişkin bilgi edinilebilmektedir.

Ülkedeki yatırım ajansları tek pencere uygulamaları çerçevesinde yatırımcılara bürokratik işlemlere yönelik destekler vermektedir. Tek pencere ofislerinde şirket kuruluşu aşamasında başvurulması gereken tüm kurumların temsilcilikleri bulunmakta ve şirket kaydı, vergi kaydı, vize başvuruları işlemlerini eş anlı olarak gerçekleştirme mümkün olmaktadır.

- GAC Ulusal Yatırım Ajansı (Invest SA): <http://www.investsa.gov.za/>
- Gauteng Büyüme ve Kalkınma Ajansı: <http://ggda.co.za/>
- Kwa-Zulu Natal Ticaret ve Yatırım Ajansı: <https://www.tikzn.co.za/>
- Cape Town ve Western Cape Turizm, Ticaret ve Yatırım Ajansı: <https://www.wesgro.co.za/corporate/home>

Sigorta

İşverenler tarafından işçilerinin maaş hesabından kesinti yapılarak ödenen vergiler 1962 yılında yürürlüğe giren 58 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 4 nolu Ek'inde (Fourth Schedule to the Income Tax Act.58 of 1962) düzenlenmektedir. (4 nolu Ek: <https://sars.mylexisnexis.co.za/#>)

Sosyal güvenlik primleri (işveren ve işçi payları): Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Gelir Vergisi Kanunu çerçevesinde işverenlerin, işçilerin maaşlarından (aylık bazda) yaptıkları sosyal güvenlik ödemesi olarak nitelenebilecek zorunlu kesintiler: "PAYE (Pay as you earn)" olarak da bilinen "employees tax" başlığı altında tanımlanmaktadır.

İşverenler “çalışan vergileri (employee taxes)” başlığı altında, çalışanları adına “Kazandıkça Öde (PAYE (Pay As You Earn))” ve/veya “Yetkinlik Geliştirme Harcı (Skills Development Levy)” ve “İşsizlik Sigorta Fonu (Unemployment Insurance Fund)” ödemelerini yapmaktadır.

Kazandıkça Öde (PAYE) Ödemeleri: İşverenlerin SARS’a işveren kaydı yaptırması ve çalışanların ücretlerinden emeklilik fonlarına katkı, bonus ve komisyonlar, sağlık sigorta fonlarına katkı vb. amaçlarla aylık kesintiler yapmaları gerekmektedir. PAYE kapsamına giren ödeme türleri her bir vergi döneminde güncellenen “PAYE Employer Reconciliation” rehberlerinde açıklanmaktadır.

- <https://www.sars.gov.za/types-of-tax/pay-as-you-earn/>
- https://www.sars.gov.za/wp-content/uploads/Docs/PAYE/BRS/SARS_PAYE_BRS-PAYE-Employer-Reconciliation_V21-0-0.pdf

Yetkinlik Geliştirme Harcı (Skills Development Levy-SDL): Sosyal güvenlik kesinti (skills development levy) oranı işveren için, çalışanın brüt maaşının %1’idir. Çalışanlarına ödediği yıllık ücret toplamda 500.000 Rand’ı geçen işverenlerin, toplam çalışan ücretlerinin %1’i tutarında bir miktarı yetkinlik geliştirme harcı olarak ödemesi gerekmektedir.

İşsizlik Sigorta Fonu (Unemployment Insurance Fund-UIF) Ödemeleri: işsizlik fonuna katkı payı (unemployment insurance contributions) olarak, çalışanın brüt maaşı üzerinden hem işverenden hem de çalışandan %1 oranında kesinti yapılmaktadır. <https://www.sars.gov.za/businesses-and-employers/>

Güney Afrika Gelir İdaresi'nin (South African Revenue Service-SARS) işverenlerin ödemesi gereken vergilere ilişkin yıllık rehberine aşağıdaki linkten ulaşılabilir. <https://www.sars.gov.za/wp-content/uploads/Ops/Guides/PAYE-GEN-01-G16-Guide-for-Employers-iro-Employees-Tax-for-2022-External-Guide.pdf>

Asgari ücret 1 Mart 2022 itibarıyla 23,19 Rand/saat olarak belirlenmiştir. (haftalık çalışma süresi azami 40 saattir).

<https://www.labour.gov.za/DocumentCenter/Regulations%20and%20Notices/Notices/Basic%20Conditions%20of%20Employment/Review%20and%20Adjustment%20of%20the%20National%20Minimum%20Wage%20for%202022.pdf>

Bankacılık Mevzuatı

Ticari bankalar Güney Afrika Rezerv Bankası’nın (SARB) denetiminde faaliyet göstermekte ve Mali Hizmetler Kurulu altında yer almaktadır. (www.resbank.co.za) GAC’da bir banka olarak faaliyet gösterebilmek için, banka adayının Güney Afrika Rezerv Bankası (SARB) (idaresi altındaki Prudential Authority) tarafından banka olarak tescil edilmesi zorunludur.

GAC Merkez Bankası (Prudential Authority) istatistiklerine göre, Şubat 2022 itibarıyla toplam bankacılık sektörü varlıkları 6,7 trilyon Rand seviyesindedir. Standard Bank, FirstRand, Absa, Nedbank ve Investec ülkedeki en büyük beş bankadır. GAC uluslararası standartlara uyumlu gelişmiş bir bankacılık sistemine sahiptir. GAC, toplam küresel banka sektörü değerinden %0,2’lik bir pay almaktadır.

- <https://www.resbank.co.za/PrudentialAuthority/Pages/default.aspx>
- <https://www.resbank.co.za/en/home/what-we-do/statistics/releases/selected-statistics>

Fintech: 2017 Güney Afrika Merkez Bankası (SARB) bünyesinde bir Fintech Birimi kurulmuştur. SARB bünyesindeki Fintech Birimi, kripto varlıkları, merkez bankası dijital para birimlerinin sınır ötesi etkileri ve istikrarlı madeni paralar gibi konularda çalışmaktadır.

<https://www.resbank.co.za/en/home/quick-links/fintech>

Güney Afrika'nın en büyük şehri ve finansal başkenti olan Johannesburg'un, Standard Bank Group, FirstRand, Absa Group, Nedbank Group ve Investec gibi Afrika'nın önde gelen banka ve finans kuruluşlarından bazılarının ev sahipliği yapması onu Afrika için potansiyel bir fintech merkezi haline getirmektedir.

Vizeler

Ülkede kısa veya uzun süreli geçici ikamete imkan veren, çalışma ve öğrenim amaçlı olanlar da dâhil çeşitli vize türleri bulunmaktadır. (<http://www.dha.gov.za/index.php/immigration-services/types-of-visas>) Bu kapsamda, iş hayatı açısından önemli vize türleri aşağıda belirtilmektedir.

İş vizesi (Business visa): Güney Afrika Cumhuriyeti'nde iş kurmak veya mevcut bir işletmeyi devralmak isteyen kişilerin iş vizesi (business visa) alması gerekmektedir. Söz konusu vize kategorisinde Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı ile istişare halinde belirlenecek olan, İçişleri Bakanının takdirine bırakılmış asgari sermaye şartları bulunmaktadır. Buna ilaveten, firmanın toplam istihdamının en az %60'ının yerel işgücü (GAC vatandaşı veya sürekli ikamet hakkı bulunan kişiler) arasından karşılanması şartı vardır.

Ayrıca, Ticaret, Sanayi ve Rekabet Bakanlığı tarafından düzenlenmiş, kurulacak işin gerçekleştirilebilir (feasible) olduğunu ve ülkenin milli menfaatlerine katkısını gösteren bir tavsiye mektubunun başvuru esnasında sunulması gerekmektedir. Asgari sermaye şartlarının, bilgi ve iletişim teknolojileri, hazır giyim ve tekstil, kimyasallar ve biyoteknoloji, tarımsal ürün işleme, maden ve metal işleme, otomotiv üretimi ve turizme yönelik hediyelik eşya/el işleri (tourism crafts) sektörleri için azaltılması veya tamamen kaldırılması mümkün olabilmektedir.

İş vizesi başvurusunda bulunan kişilerin ayrıca, 18 yaşından bu yana ikamet ettikleri her ülkenin polis birimlerinden edinecekleri olumlu güvenlik soruşturması sonuçlarını sunmaları gerekmektedir.

Çalışma vizesi (work visa): Yalnızca başvuru pozisyonu dolduracak, gerekli yetkinlikleri haiz bir Güney Afrika vatandaşının bulunmadığı durumlarda yabancılara çalışma izni verilmektedir. Bu vizeler, başvuru için niteliğine göre belirli süreler için düzenlenmektedir.

- a) **Genel çalışma izni (general work visa):** İş sözleşmesinin süresi veya azami 5 yıla sınırlı olarak düzenlenir. Başvuru şartları ve talep edilen belgeler GAC İçişleri Bakanlığı internet sayfasında açıklanmaktadır. Ancak diğer hususların yanı sıra söz konusu vizenin düzenlenmesi için işveren ve başvuru sahibi arasında imzalanmış geçerli bir iş sözleşmesi ile GAC Mesleki Yeterlilikler Kurumu (South African Qualifications Authority-SAQA) tarafından incelenmiş ve GAC resmi dillerinden birine çevirisi yapılmış yeterlilikleri gösteren belgenin başvuru esnasında sunulması gerekmektedir.

- b) Kritik yetkinlikler çalışma izni (Critical skills visa): Kritik yetkinlikler vizesi, GAC İşçileri Bakanlığı tarafından belirlenmiş ve ülkede eksikliği hissedilen belirli meslek grupları için azami 5 yıla kadar süreyle düzenlenen çalışma vizeleridir. Bu kapsamda başvuru sahibinden talep edilen hususlar arasında GAC Mesleki Yeterlilikler Kurumu (SAQA) tarafından mesleki yeterliliklerin ölçüldüğüne dair kanıtlayıcı belge ve yine SAQA tarafından tanınan ilgili meslek birliğine üyelik başvurusu yapıldığına dair kanıt sunulması da bulunmaktadır. <http://www.dha.gov.za/index.php/immigration-services/scarce-skills-work-permits/>

Kritik yetkinlikler listesi: http://www.dha.gov.za/images/immigration_critical_skills.pdf

- c) Şirket-içi transfer çalışma izni (Intra-corporate transfer work visa): Yabancı sermayeli şirketlerin, Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki şube ve iştiraklerine yurtdışındaki birimlerinde halihazırda istihdam ettikleri kişileri transfer etmek istedikleri durumlarda geçerli olan çalışma izni türüdür. Bu çalışma izni azami 4 yıl süre ile ve yenileme veya uzatma imkanı olmaksızın düzenlenir. Başvuru aşamasında, ilgili pozisyon için öncelikle Güney Afrika vatandaşlarının işe alınmasına çalışıldığının gösterilmesi şartı bulunmamaktadır.
- d) Kurumsal vize (Corporate visa): Madencilik holdingleri, tarımsal üretim holdingleri gibi kurumsal şirketlerin önceden belirlenmiş sayıda yüksek-, yarı- veya düşük-nitelikli işçileri çalıştırmasına imkan tanıyan çalışma izni türüdür. Başvuruyu yapan kurumun yabancı işçi çalıştırılmasına neden ihtiyaç duyulduğunu kanıtlayabilmesi ve toplam istihdamın en az %60'ının GAC vatandaşı veya sürekli yerleşim iznine sahip kişilerden oluştuğunu göstermesi/taahhüt etmesi gerekmektedir.

Kaynak: T.C. Pretorya Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği